

GRUNDVILLKOR

Konceptförsäkring GRK10:4

2016-01-01

Grundvillkor för konceptförsäkring

Detta försäkringsvillkor utgör en del av försäkringsavtalet mellan försäkringstagaren och försäkringsgivaren. Försäkringsavtalet består av

- Försäkringsbrev/bevis med specifikationer och särskilda villkor
- Grundvillkor (detta villkor)
- Allmänna avtalsbestämmelser, AA
- Försäkringsavtalslagen (2005:104, FAL)
- Övrig svensk rätt

Försäkringsbrevet/beviset med specifikationer och angivna försäkringsvillkor gäller före ej tvingande lagregler. Innehåller de olika delarna av försäkringsavtalet motstridiga bestämmelser gäller tolkningsföreträde i den ordning som anges ovan, dock alltid så att särskilda regler har företräde framför generella. Villkoret ingår i en serie villkor för företagsförsäkring. Samtliga dessa villkor är indelade efter ett gemensamt system, vilket medför att numreringen inte alltid är löpande. I försäkringsbrevet/beviset finns - i aktuella fall - uppgifter om

- Försäkringsperiod
- Försäkringsform
- Försäkrad verksamhet
- Försäkringsomfattning
- Försäkringsställe(n)
- Ansvarstid - avbrott (om avvikande från grundomfattning)
- Försäkrad egendom
- Försäkringsvillkor
- Försäkringsbelopp
- Grundsjälvrisiker

De villkor som gäller för försäkringsavtalet anges i försäkringsbrevet/beviset med villkorsnummer och/eller villkorsnamn. Kortare villkorstexter kan finnas i försäkringsbrevet/beviset.

OLIKA TYPER AV VILLKOR

- Grundvillkor
- Tilläggsvillkor för produkttillval
- Tilläggsvillkor för utvidgningar och begränsningar

Fet stil anger när ord, uttryck eller begrepp finns förklarade i kapitel Definitioner i Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner (AA).

Detta villkor innehåller nedan angiven omfattning. Det framgår av försäkringsbrevet/beviset vilken omfattning just din försäkring har.

EGENDOMSFÖRSÄKRING

- Allrisk - plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom
- Skada på glas, skylt, markis
- Skada under transport
- Rån

AVBROTTSFÖRSÄKRING

Avbrott i rörelsen till följd av ersättningsbar egendomsskada.

HYRESFÖRLUSTSFÖRSÄKRING

Hyresförlust till följd av ersättningsbar egendomsskada på försäkrad byggnad.

EXTRAKOSTNADSFÖRSÄKRING

Extrakostnad i rörelsen till följd av ersättningsbar egendomsskada.

ANSVARSFÖRSÄKRING

Allmänt ansvar och produktansvar.

RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING

- Tvist
- Skattemål
- Miljöbrott (Tilläggsavtal)

KRISFÖRSÄKRING

Kristerapi för anställd som drabbas av akut psykisk kris.

KUNDOLYCKSFALLSFÖRSÄKRING

Personskada som drabbar kund eller besökare.

BEGRÄNSNINGAR I FÖRSÄKRINGSSKYDDET OCH SÄRSKILDA VILLKOR

I många försäkringsmoment finns undantag för när försäkringen inte gäller. Det finns också andra begränsningar till exempel i form av högsta ersättning i vissa åtaganden. Försäkringen kan också gälla med en särskild självrisk för vissa moment, som är högre än grundsjälvrisk. All information om undantag, högsta ersättningsbelopp och särskilda självrisker som gäller för försäkringen står i försäkringsvillkoren eller anges i försäkringsbrevet/beviset.

Det är därför viktigt att du läser igenom villkoren och försäkringsbrevet/beviset och särskilt noterar vad som står under rubrikerna "Vad försäkringen inte gäller för", "Högsta ersättning" och "Särskild självrisk". Läggs också särskilt märke till vad som står under "Säkerhetsföreskrifter" samt "Åtgärder i samband med skada - räddningsplikt", vilka punkter du också kan läsa mer om nedan. Observera även att försäkringen endast omfattar den verksamhet som är angiven i försäkringsbrevet/beviset.

UPPLYSNINGSPLIKT

Både vid tecknandet och vid förnyelse av försäkringen är det viktigt att du lämnar rätt uppgifter om försäkringsbelopp, årsomsättning eller andra uppgifter som ligger till grund för försäkringen. Om du inser att försäkringsgivaren tidigare har fått oriktiga eller ofullständiga uppgifter om förhållanden av uppenbar betydelse för riskbedömningen ska du utan oskäligt dröjsmål rätta uppgifterna.

RISKÖKNING

Ändras de förhållanden som ligger till grund för försäkringen och medför ändringen ökad risk för skada, ska du meddela detta till försäkringsgivaren. Har du uppsåtligt eller av oaktsamhet inte uppfyllt din upplysningsplikt kan det, liksom vid riskökning, leda till att försäkringen inte gäller, eller ger en begränsad ersättning.

SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

För att minska risken för skada gäller försäkringen med vissa säkerhetsföreskrifter. Försäkringsvillkoren innehåller ett särskilt avsnitt med de föreskrifter som gäller för egendomsförsäkring. Där anges också viktiga föreskrifter avseende hantering av datorprogram och datainformation samt övriga skadehändelser.

Föreskrifterna är tillämpliga både för egendoms- och avbrottsförsäkringen. Föreskrifter kan också anges i försäkringsbrevet/beviset eller i villkor som framgår av försäkringsbrevet/beviset.

Om föreskrifterna inte följs och det inträffar en skada betalas ersättning endast i den utsträckning skadan kan antas ha inträffat även om föreskriften hade följts.

ÅTGÄRDER I SAMBAND MED SKADA**RÄDDNINGSPLIKT**

Försäkrad ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad egendom
- vidta lämpliga åtgärder, även provisoriska för att upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- söka bereda arbetstagare som blivit arbetslösa annan produktiv sysselsättning.

SKADEANMÄLAN

Skada som kan medföra ersättningskrav ska anmälas till försäkringsgivaren så snart som möjligt, dock senast ett år efter det att det förhållande som enligt försäkringsavtalet berättigar till sådant försäkringsskydd inträdde. Vid stöld, inbrott, rån, överfall eller annat brott ska polisanmälan göras och kopia på anmälan sändas till försäkringsgivaren.

ERSÄTTNINGSKRAV

Krav på försäkringsersättning eller annat försäkringsskydd ska framställas till försäkringsgivaren senast ett år från tidpunkten när det förhållande som enligt försäkringsavtalet berättigar till sådant skydd inträdde. Annars går rätten till ersättning förlorad.

Med "det förhållande" menas, exempelvis

- vid egendomsförsäkring - tidpunkten då skadan upptäckts,
- vid avbrotts- extrakostnads- och hyresförlustförsäkring - tidpunkten för ansvarstidens slut
- vid ansvarsförsäkring - tidpunkten då den försäkrade fick kännedom om skadeståndskrav mot honom, oavsett om kravet preciserats ekonomiskt,
- vid rättsskyddsförsäkring - tidpunkten för tvistens uppkomst.

Innehållsförteckning

A	EGENDOMSFÖRSÄKRING	9
1	Vem försäkringen gäller för	9
2	När försäkringen gäller	9
3	Var försäkringen gäller	9
4	Försäkrad verksamhet	9
5	Försäkrat intresse	9
6	Vad försäkringen gäller för	10
7	Vad försäkringen inte gäller för	10
8	Försäkrad egendom	11
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	11
10	Självrisk	14
11	Säkerhetsföreskrifter	14
12	Åtgärder vid skada	23
13	Anmälan om skada mm	24
14	Skadevärderingsregler	25
15	Ersättningsregler	28
16	Tidpunkt för betalning av ersättning	30
B	AVBROTTSFÖRSÄKRING	31
1	Vem försäkringen gäller för	31
2	När försäkringen gäller	31
3	Var försäkringen gäller	31
4	Försäkrad verksamhet	31
5	Försäkrat intresse	31
6	Vad försäkringen gäller för	31
7	Vad försäkringen inte gäller för	32
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	32
10	Karens och självrisk	33
11	Säkerhetsföreskrifter	33
12	Åtgärder vid skada	33
13	Anmälan om skada mm	34
14	Skadevärderingsregler	34
15	Ersättningsregler	34
16	Tidpunkt för betalning av ersättning	35

C	HYRESFÖRLUSTSFÖRSÄKRING	36
1	Vem försäkringen gäller för	36
2	När försäkringen gäller	36
3	Var försäkringen gäller	36
5	Försäkrat intresse	36
6	Vad försäkringen gäller för	36
7	Vad försäkringen inte gäller för	36
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	37
10	Självrisk	37
11	Säkerhetsföreskrifter	37
12	Åtgärder vid skada	37
13	Anmälan om skada mm	38
14	Skadevärderingsregler	38
15	Ersättningsregler	38
16	Tidpunkt för betalning av ersättning	38
D	EXTRAKOSTNADSFÖRSÄKRING	40
1	Vem försäkringen gäller för	40
2	När försäkringen gäller	40
3	Var försäkringen gäller	40
5	Försäkrat intresse	40
6	Vad försäkringen gäller för	40
7	Vad försäkringen inte gäller för	41
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	41
10	Självrisk	41
11	Säkerhetsföreskrifter	42
12	Åtgärder vid skada	42
13	Anmälan om skada mm	42
14	Skadevärderingsregler	42
15	Ersättningsregler	42
16	Tidpunkt för betalning av ersättning	43

E	ANSVARSFÖRSÄKRING	44
1	Vem försäkringen gäller för	44
2	När försäkringen gäller	44
3	Var försäkringen gäller	44
4	Försäkrad verksamhet	44
6	Vad försäkringen gäller för	45
7	Vad försäkringen inte gäller för	46
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	48
10	Självrisk	49
11	Säkerhetsföreskrifter	49
12	Åtgärder vid skada	50
13	Anmälan om skada mm	50
15	Ersättningsregler	51
F	RÄTTSKYDDSFÖRSÄKRING	52
1	Tvister	52
1.2	När försäkringen gäller	52
1.3	Var försäkringen gäller	52
1.6	Vad försäkringen gäller för	52
1.7	Vad försäkringen inte gäller för	53
2	Skattemål	54
2.2	När försäkringen gäller	54
2.3	Var försäkringen gäller	54
2.6	Vad försäkringen gäller för	54
2.7	Vad försäkringen inte gäller för	54
3	Miljöbrott	54
3.2	När försäkringen gäller	54
3.3	Var försäkringen gäller	55
3.6	Vad försäkringen gäller för	55
3.7	Vad försäkringen inte gäller för	55
4	Gemensamma bestämmelser	55
4.1	Vem försäkringen gäller för	55
4.4	Försäkrad verksamhet	55
4.7	Vad försäkringen inte gäller för	55
4.9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	55
4.10	Självrisk	56
4.12	Åtgärder vid skada	56
4.13	Anmälan om skadan	56
4.15	Ersättningsregler	56
4.16	Tidpunkt för betalning av ersättning	57

G	KRISFÖRSÄKRING	58
1	Vem försäkringen gäller för	58
2	När försäkringen gäller	58
3	Var försäkringen gäller	58
6	Vad försäkringen gäller för	58
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	58
10	Självrisk	58
13	Anmälan om skada mm	58
15	Ersättningsregler	59
16	Tidpunkt för betalning av ersättning	59
H	KUNDOLYCKSFALLSFÖRSÄKRING	60
1	Vem försäkringen gäller för	60
2	När försäkringen gäller	60
3	Var försäkringen gäller	60
6	Vad försäkringen gäller för	60
7	Vad försäkringen inte gäller för	60
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	60
10	Självrisk	60
13	Anmälan om skada mm	61
15	Ersättningsregler	61
I	DEFINTIONER OCH FÖRKLARINGAR	62

A Egendomsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** såsom ägare av försäkrad egendom.

1.1 ANNAN ÄGARE

Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad egendom som

- **försäkringstagaren** enligt avtal åtagit sig ansvar för,
- är namngiven såsom medförsäkrad i försäkringsbrevet/beviset,
- är **försäkringstagarens** arbetstagare eller kund avseende egendom enligt 9.1 eller försäkringsbrevet/beviset.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

3.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för försäkrad egendom inom **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/beviset.

3.2 PÅ ANNAN PLATS

Försäkringen gäller vid tillfällig förvaring, dock längst under 6 månader, på annan plats som inte stadigvarande disponeras av försäkringstagaren inom Norden.

Ersättningen är begränsad till högst SEK 400 000 vid varje skadetillfälle.

Försäkringen gäller inte för egendom som

- **försäkringstagaren** yrkesmässigt hyr ut eller leasar ut
- förvaras på eller i anslutning till **arbetsområde**
- är **stöldbegärlig egendom** till den del skadebeloppet vid inbrottsskada överstiger SEK 25 000
- är under förflyttning.

3.3 VID RÅN ELLER ÖVERFALL

Försäkringen gäller inom Norden vid **rån** eller **överfall** i samband med tjänsteutövning.

3.4 UNDER TRANSPORT

Försäkringen gäller för skada under transport inom Norden, till och från angivet **försäkringsställe**, med försäkringstagarens egna, hyrda eller leasade fordon samt under lastning och lossning i samband med sådan transport. Ersättningen är begränsad till högst SEK 40 000 vid varje skadetillfälle.

3.5 ARBETSOMRÅDE

Utan särskilt avtal gäller försäkringen inte på **arbetsområde**.

3.6 PÅ HEMMAKONTOR

Försäkringen gäller för försäkrad egendom som förvaras av arbetstagare till **försäkringstagaren** i arbetstagarens bostad. Ersättningen är begränsad till högst SEK 40 000 vid varje skadetillfälle. För egendom på hemmakontor gäller skydds krav enligt i Sverige vanligt förekommande försäkringsvillkor för hem- och villaförsäkring.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för skada som drabbar i försäkringsbrevet/beviset angiven verksamhet.

5 Försäkrat intresse

Försäkringen omfattar endast skada som består i att egendomens värde minskar eller går förlorat.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 ALLRISK

Försäkringen gäller, dock med undantag enligt punkt 7, för plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom.

6.1.1 UTSTRÖMNING FRÅN INSTALLATION ELLER VÅTUTRYMME

Försäkringen gäller även för skada genom oförutsedd utströmning av

- vatten från **installation** med därtill anslutna anordningar
- vattenånga eller vätska från **installation** eller anordning för lokaluppvärmning
- vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning.

6.1.2 LOKALISERING OCH FRILÄGGNING

Vid ersättningsbar skada enligt punkt 6.1.1 ersätts kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom **byggnad** för att möjliggöra reparation av det fel som har orsakat skadan. Även kostnad för **återställande** efter sådan reparation ersätts.

6.1.3 SÄKERHETSFORESKRIFTER

Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte följs, se punkt 11.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver Allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser AA, punkt 6.1, gäller följande undantag.

7.1 SKADA GENOM

Försäkringen gäller inte för skada genom

- översvämning (se dock 9.2.1)
- genombrott av kraftverksdamm eller regleringsdamm för elkraftproduktion
- fukt, röta, mögel eller svamp, - som inte beror på vätska från **installation** med därtill anslutna anordningar
- vätskeutströmning från rökkanal, ventilationskanal, dräneringssystem, tak, altan, parkeringsdäck, takränna och utvändigt stuprör
- sotutströmning från rökkanals mynning eller från byggtork
- **skadedjur**, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen
- sprängningsarbete
- stöld utan samband med **inbrott** eller **utbrott**
- bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott
- ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning
- förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion
- **snötryck**, såvida det inte uppkommit vid ett och samma tillfälle och extrem vädersituation gjort det omöjligt att med rimliga åtgärder undanröja snötrycket
- påkörning med motordrivet fordon för vilken Trafikskadelagen (1975:1410, TSL) gäller
- **datavirus**
- smälta eller kontamination
- vind (oavsett vindhastighet) eller **snötryck** som beror på felaktigt byggnadsarbete, felaktig byggnadskonstruktion, ingrepp i bärande stomme eller bristande underhåll
- **storm** på tält och plasthall, såvida inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset
- stöld av **stöldbegärlig egendom** förvarad under bar himmel eller i container utomhus
- stöld av **stöldbegärlig egendom** eller **pengar och värdehandlingar** vid tillfällig förvaring på annan plats eller på hemmakontor
- frysning, om inte skäligen åtgärder vidtagits för att förhindra sådan skada
- åskslag, strömavbrott eller annat elfenomen på egendom i **kyl- eller frysenhet**.

7.2 SKADA PÅ

Försäkringen gäller inte för

- skada på **varor**, produkter i arbete eller **kunders egendom**, om skadan beror på fel i konstruktion, råd eller anvisning, fel i beräkningar eller beskrivningar, materialfel eller felaktigt utförd bearbetning, tillverkning, montering, reparation, förvaring eller annan hantering
- skada på golv- och väggbeklädnad inklusive **tätskikt** vid skada som orsakas av att tätskiktet är bristfälligt
- utrunnen vätska eller smälta
- kontaminerad egendom
- skada på eller förlust av **datainformation**, såvida skadan inte är en direkt följd av en ersättningsbar skada på eller förlust av **datamedia**
- skada på verktyg under transport eller vid lastning och lossning i samband med transport
- skada på **kulvertanläggning** och **servisledning** genom ras eller skred om skadan orsakas av schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete eller uppläggning av jord- eller stenmassor eller gruvsdrift.

7.3 SKADA SOM BESTÅR I

Försäkringen lämnar inte ersättning för skada som består i

- förslitning, förbrukning, utmattning, **korrosion** (till exempel rost eller frätning), **kavitation**, beläggning eller avsättning
- förlust av värme- eller elenergi, värmebärare eller vatten.

7.4 SKADA AV ANNAN ART

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

7.5 YRKESMÄSSIG TRANSPORT

Försäkringen gäller inte för skada vid yrkesmässig transportverksamhet.

7.6 MASKINFÖRSÄKRING

Vid skada genom plötslig och oförutsedd inifrån kommande skada gäller även följande undantag.

Ersättning lämnas inte för skada på

- elpatron i värmepanna eller varmvattenberedare
- rökgång, fundament, murverk, inmurning eller infodring
- formar och utbytbara verktyg
- förbrukningsmaterial.

8 Försäkrad egendom

Försäkringen omfattar egendom som anges i försäkringsbrevet/beviset med **objekttyp** eller på annat sätt. Försäkringen gäller som flytande försäkring inom i försäkringsbrevet/beviset angivna försäkringsställen.

8.1 UNDANTAGEN EGENDOM

Försäkringen omfattar inte nedan angiven egendom, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset;

- **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa
- luftfartyg, svävare, hydrokoptrar, segel- eller maskindrivna skepp och båtar, timmersläp, kassuner, pontoner, pontonkranar, mudderverk eller byggnadsverk under bogsering till sjöss
- mobilkranar, tornsvängkranar, gräv-, schakt-, väg- och pålningsmaskiner
- sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- eller vattenyta
- egendom som **försäkringstagaren** hyr ut eller leasar ut
- **kulvertanläggning** och **servisledning** längre än 20 meter
- produktiv **skog** och skogsmark
- brunn och vattentäkt
- egendom på **arbetsområde**
- levande djur och växande gröda
- båthus, brygga, badhytt, kallbadhus, växthus, plasthall, tält och tillfälligt hus, till exempel barack eller liknande, samt egendom i sådana hus.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

Försäkringen gäller med ett gemensamt försäkringsbelopp för egendom tillhörig samma **objekttyp**, dock inte **byggnad**, inom i försäkringsbrevet/beviset angivna försäkringsställen (så kallad flytande försäkring). Vid stöld av **stöldbegärlig egendom** gäller försäkringen dock med angivet försäkringsbelopp för respektive försäkringsställe.

Försäkringen gäller såsom **helvärdes-**, **fullvärdes-** eller **förstarisikförsäkring**.

Vid fullvärdesförsäkring av annan egendom än **byggnad** anges ett belopp i försäkringsbrevet/beviset till vilken totala ersättningen för objekttypen är begränsad.

Vid **fullvärdesförsäkring** och **förstarisikförsäkring** anges detta i försäkringsbrevet/beviset. Om inget anges gäller helvärdesförsäkring.

För fastställande av försäkringsbelopp, se punkt 15.6.

9.1 FRIBELOPP

Försäkringen omfattar följande egendom, även om det inte anges i försäkringsbrev/bevis, intill högst nedan angivna belopp (**första risk**). Dessa belopp kan ändras - det är det totala beloppet som anges i försäkringsbrevet/beviset.

Vid försäkring av **Byggnad**

- **Trädgård, tomt och markanläggning** SEK 200 000
- **Fastighetsinventarier** SEK 200 000
- Merkostnad till följd av myndighetsbeslut SEK 200 000
- Merkostnad till följd av byggnads särart SEK 200 000

Vid försäkring av maskinerier, varor och/eller lös egendom;

- **Varor och kundens egendom** bestående av **stöldbegärlig egendom** vid förvaring i **försäkringslokal** SEK 40 000
- **Ritningar, arkivalier och datainformation** SEK 400 000
- **Licens** för nyttjanderätt till standardprogram SEK 40 000
- **Pengar och värdehandlingar** - förvarade på försäkringsstället i låst, för beloppet godkänt, **värdeskåp** SEK 80 000
  - förvarade på annat sätt på försäkringsstället SEK 8 000
  - vid **rån** och **överfall** SEK 80 000
- **Kundens egendom**, dock inte **pengar och värdehandlingar** SEK 80 000
- **Arbetstagares egendom**, dock inte **pengar och värdehandlingar** SEK 8 000
  - per arbetstagare eller enligt kollektivavtal SEK 80 000
- **Skylt** och markis SEK 80 000
- Hyrd lokal som **försäkringstagaren** enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för SEK 80 000
- **Egen bekostad fast inredning** SEK 200 000
- Egendom under bar himmel inom inhägnat område SEK 200 000
- Egendom i låst container SEK 200 000

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

För vissa skadehändelser är högsta ersättning begränsad enligt nedan.

9.2.1 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till

- SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skada genom **jordskred, jordras, berggras, lavin, jordskalv**, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- SEK 1 000 000 per skadetillfälle vid skada genom **skyfall**, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

9.2.2 ANNAN VÄTSKESKADA

För skada genom annan vätskeutströmning än

- vatten från **installation** med därtill anslutna anordningar
  - vattenånga eller vätska från **installation** eller anordning för lokaluppvärmning
  - vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning
  - vatten från pumpgröp vid oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott
  - vätska från **kyl- eller frysenhet** vid strömavbrott eller fel på enheten
- är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 per skadetillfälle.

9.2.3 RÅN

För skada genom rån är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle.

Vid rån av egendom

- bestående av **pengar och värdehandlingar**, inom eller utanför **försäkringslokal**, är ersättningen begränsad till SEK 80 000 per skadetillfälle
- bestående av
  - föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor eller ädelstenar
  - ur avsedda att bäras
  - **konstverk**
 utanför **försäkringslokal** är ersättningen begränsad till SEK 40 000 per skadetillfälle.

9.2.4 GLAS

För skada på glas samt på detta utförd utsmyckning (inristning, dekaler och liknande) är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte vid skada genom brand, explosion, åskslag eller elfenomen. Vid skada på glas ingående i hyrd **byggnad** eller lokal är ersättningen dock begränsad till SEK 40 000, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

9.2.5 LÅSÄNDRINGAR

För låsändringar till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med **inbrott** eller **utbrott i försäkringslokal** eller vid **rån** hos **försäkringstagaren** eller dennes ombud är ersättningen begränsad till SEK 80 000 per skadetillfälle.

9.2.6 TRANSPORT

För skada under transport, samt under lastning och lossning i samband med sådan transport är ersättningen begränsad till SEK 40 000 per skadetillfälle.

9.2.7 MONTERING, LYFT MED MERA

För annan skada än **brand** i samband med montering, demontering, lyft och förflyttning inom försäkringsställe, och av den föranledd följskada är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte för skada i samband med egendomens underhåll på försäkringsstället.

9.2.8 SKADEGÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med **inbrott** eller **utbrott**.

För skada

- genom olovlig målning, färgning, klotter, inristning eller liknande
- på av **försäkringstagaren** hyrd **byggnad** eller lokal som denne enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för

är dock ersättningen begränsad till SEK 40 000 per skadetillfälle.

9.2.9 SMASH AND GRAB

För skada genom tillgrepp utifrån genom krossat fönster är ersättningen för stulen eller skadad **stöldbegärlig egendom** begränsad till sammanlagt högst SEK 8 000 per fönster såvida fönstret inte är särskilt skyddat enligt föreskrifter i punkt 11.5.5.

9.2.10 MASKINSKADA

Om inget annat anges i försäkringsbrevet/beviset är ersättningen genom plötslig och oförutsedd inifrån kommande skada begränsad till SEK 40 000 per skadehändelse. Begränsningen gäller inte för sådan skada på **fastighetsmaskin**.

9.3 INVESTERING OCH PRISÄNDRING

Har egendomens värde under försäkringsåret ökat genom investering eller **prisändring** höjs kalkyl- eller försäkringsbeloppet från försäkringsårets början enligt nedan. Vid **fullvärdesförsäkring** på **maskinerier** och **varor** gäller det maximala ersättningsbelopp som anges i försäkringsbrevet/beviset.

9.3.1 BYGGNAD

För byggnad gäller att vid

- **fullvärdes-** eller **helvärdesförsäkring** är värdestegring genom investering begränsad till 30% av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet respektive angivna försäkringsbeloppet per **byggnad**.
- **förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till prisändring, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.2 MASKINERIER

För maskinerier gäller att vid

- **fullvärdes-** eller **helvärdesförsäkring** är sammanlagd värdestegring genom investering och prisändring begränsad till 30% av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet respektive det senast angivna försäkringsbeloppet
- **förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till prisändring, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.3 VAROR

För varor gäller att vid

- **fullvärdes-** eller **helvärdesförsäkring** är sammanlagd värdestegring genom volymändring och prisändring begränsad till 30% av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet respektive det senast angivna försäkringsbeloppet
- **förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.4 ÖVRIG EGENDOM

För övrig egendom gäller att vid **Förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.5 ANMÄLAN OM INVESTERING

Investering med värde över SEK 5 000 000 ska omedelbart anmälas till försäkringsgivaren.

10 Självrisk

10.1 GRUNDSJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 14, röjningskostnad med mera enligt punkt 15.8 och räddningskostnad enligt punkt 12.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet/beviset (grundsjälvrisk).

För vissa skadehändelser är självrisken förhöjd enligt punkt 10.2. Är den valda grundsjälvrisken högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsjälvrisken.

Avser försäkringen flera fastigheter enligt fastighetsregistret tillämpas en självrisk för varje fastighet. Ligger flera fastigheter inom samma kvarter tillämpas dock endast en självrisk för dessa.

10.2 SÄRSKILD SJÄLVRISK

10.2.1 UTSTRÖMNING FRÅN INSTALLATION ELLER VÅTUTRYMME

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom läckage från

- **tättskikt** med anslutningar och genomföringar
- installation genom åldersförändring, till exempel **korrosion** eller förslitning, eller av uppenbart eftersatt underhåll vid skada på försäkrad byggnad.

10.2.2 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTT

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk vid naturskada och dammgenombrott enligt punkt 9.2.1.

10.2.3 SNÖTRYCK

Vid skada på försäkrad byggnad är självrisken 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom **snötryck**.

10.2.4 SKADA ORSAKAD AV MOTORDRIVET FORDON

Självrisken är 10% av skadebeloppet, dock lägst 1 **prisbasbelopp** och högst 5 **prisbasbelopp** vid skada orsakad av motor drivet fordon i det fall då trafikskadeersättning enligt Trafikskadelagen (1975:1410, TSL) inte lämnas eller då denna lag inte gäller.

10.2.5 INHÄGNAT OMRÅDE

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk vid skada på egendom förvarad utomhus inom inhägnat område.

10.2.6 KULVERTANLÄGGNING

Självrisken är 0,5 **prisbasbelopp** vid skada på **kulvertanläggning** och **servisledning**, dock lägst avtalad grundsjälvrisk.

11 Säkerhetsföreskrifter

Med säkerhetsföreskrift avses en föreskrift om vissa bestämda handlingsätt eller anordningar som är ägnade att förebygga eller begränsa skada eller om vissa bestämda kvalifikationer hos den försäkrade eller dennes anställda eller andra medhjälpare.

Den försäkrade, anlitate uppdragstagare eller entreprenörer och berörda arbetstagare är skyldiga att följa i försäkringsavtalet angivna säkerhetsföreskrifter som försäkringsgivaren meddelat i syfte att förhindra eller begränsa skada.

11.1 GENERELLA REGLER

Den försäkrade ska utöver angivna föreskrifter i punkt 11.2 till 11.10 följa;

- de föreskrifter som anges i försäkringsbrevet/beviset, Allmänna avtalsbestämmelser AA eller i grund- eller övriga villkor
- Svensk Försäkrings tekniska rekommendationer, FTR
- de föreskrifter som meddelas av tillverkare, leverantör, besiktningsman eller motsvarande, i syfte att förhindra eller begränsa skada
- de föreskrifter - med tillämpningsföreskrifter - som i syfte att förhindra eller begränsa skada meddelats i lag eller förordning om till exempel
  - brandfarliga och explosiva varor i Lag (2010:1011) samt förordning (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor
  - elektrisk starkströmsanläggning i förordning (2009:22) om elektriska starkströmsanläggningar samt förordning (1993:1068) om elektrisk materiel, samt övriga lagar och förordningar som är tillämpliga i den försäkrade verksamheten

11.2 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER FÖR VISSA OBJEKT

11.2.1 DATORER OCH DATAINFORMATION

11.2.1.1 DATORMILJÖ

Datoranläggning och maskinutrymme ska vara försedd med tillförlitlig och nödvändig kraftförsörjning samt sådan utrustning som skyddar mot skada genom åskslag, strömavbrott eller variationer i nätspänningen. Finns serviceavtal har försäkringsgivaren rätt att få kopia av avtalet.

11.2.1.2 FÖRVARING AV BÄRBAR DATOR

På **försäkringsställe** ska bärbar dator på annan tid än normal arbets- och öppettid förvaras dold i skåp, låda eller liknande.

11.2.1.3 FÖRVARING AV ORIGINALPROGRAM

Originalexemplar av **programvara** ska förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerat program kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.1.4 FÖRVARING AV BEVIS PÅ NYTTJANDERÄTT

Licensbevis eller licensetikettnummer ska förvaras på sådant sätt att licensen och installerat program inte kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

11.2.1.5 RUTINER FÖR SÄKERHETSKOPIA

Säkerhetskopia ska framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom försäkringstagarens verksamhetsområde. Säkerhetskopia ska vara en komplett backup av all information och vara korrekt och funktionsduglig.

11.2.1.6 FÖRVARING AV SÄKERHETSKOPIA

Säkerhetskopia ska förvaras skild från originalet (datorns hårddisk) på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.1.7 PROGRAMVARA FÖRSEDD MED HÅRDVARULÅS

Hårdvarulås får inte skruvas direkt på datorutgång utan ska anslutas via kabel. Låset skruvas fast under skrivbord eller motsvarande. För bärbara datorer ska hårdvarulåset förvaras på sådant sätt att datorn och hårdvarulåset inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.1.8 LARM

Larmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Svensk Försäkrings tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring ska larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.2.2 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

För att förhindra skada på ritningar och andra arkivalier, det vill säga, register, kartotek och dylikt, som vid skada inte kan rekonstrueras utan anlitande av expertis, ska dessa vara mikrofilmade eller på annat sätt kopierade. Filmen eller kopian ska förvaras på sådant sätt att den inte kan skadas i samband med att originalet skadas. För **datainformation** gäller reglerna enligt punkt 11.2.1.

11.2.3 EGENDOM AV ANTIKVARISKT, KULTURHISTORISKT OCH KONSTNÄRLIGT VÄRDE

Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde ska vara särskilt dokumenterad, t ex. med foto, ritningar etc., och vara upptagen på särskild inventarieförteckning. Aktuell dokumentation ska förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att egendomen skadas. Detta gäller även **K/Q-märkt byggnad**.

11.3 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - BRAND

11.3.1 REVISIONSBESIKTNING AV ELEKTRISK STARKSTRÖMSANLÄGGNING

Elektrisk starkströmsanläggning ska på **försäkringstagarens** bekostnad revisionsbesiktigas i den omfattning som framgår nedan. Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, ström eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom. Se ELSÄK-FS 2008:3 - Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd om innehavarens kontroll av elektriska starkströmsanläggningar och elektriska anordningar.

Revisionsbesiktning ska ske om det sammanlagda **nyanskaffningsvärdet** för **maskinerier** och **varor** överstiger 500 **prisbasbelopp**. Revisionsbesiktning ska utföras av besiktningsingenjör auktoriserad av Svenska Brandskyddsforeningens Elektriska Nämnd. Intyg om revisionsbesiktning ska utfärdas av besiktningsingenjören och ska av **försäkringstagaren** på begäran uppvisas för försäkringsgivaren.

Vid revisionsbesiktningen påtalade fel och brister ska av behörig person rättas till inom två månader efter besiktningen. Den första revisionsbesiktningen ska göras inom ett år efter det att hela anläggningen blivit besiktningspliktig. Därefter ska revisionsbesiktning ske vart tredje kalenderår med högst 40 månader mellan besiktningarna. Annan besiktningsfrekvens kan gälla och framgår då av försäkringsbrevet/beviset. Denna säkerhetsföreskrift gäller inte i det fall den försäkrade verksamheten består av kontor eller bostadsfastighet.

11.3.2 BRANDSLÄCKNINGSPREDSKAP

Brandsläckningsredskap ska finnas i den utsträckning som anges av kommunens brand- eller räddningstjänst eller av försäkringsgivaren.

11.3.3 BRANDLARMANORDNING

Brandlarmanläggning ska finnas i den utsträckning som anges av kommunens brand- eller räddningstjänst eller av försäkringsgivaren. Brandlarmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Svensk Försäkrings tekniska rekommendationer, FTR 110. Larm ska nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.3.4 BRANDDÖRRAR OCH ANNAN SEKTIONERING

Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering ska vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling. Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering ska vara tätade med typgodkända brandtätningmetoder.

11.3.5 UPPVÄRMNINGSANORDNINGAR

Brännbart material ska hållas på tillräckligt avstånd från heta ytor på eldstäder och rökkanaler eller skyddas med isolering mot överhettning. Varmluftspanna, byggtork och annan flyttbar anordning för uppvärmning med fast, flytande eller gasformigt bränsle ska vara av typ som godkänts av Sveriges Provning- och Forskningsinstitut eller annan behörig instans. Flyttbar elvärmeapparat ska vara utförd enligt gällande EU-direktiv - CE-märkt. Flyttbara uppvärmningsanordningar får inte användas i brand- eller explosionsfarliga utrymmen. Byggtork får användas för uppvärmning av **byggnad** endast i samband med byggnads- och anläggningsarbete.

11.3.6 BATTERILADDNING

Vid laddning av batteri för drivning av fordon ska Arbetsmiljöverkets föreskrifter angående blybatterier följas.

11.3.7 BRÄNNBART MATERIAL FÖRVARAT UTOMHUS

På annan tid än under normal arbets- och öppetid får inte emballage eller annat brännbart material, till exempel lastpallar, plastbackar, avfall med mera, förvaras på lastkaj, varuintag eller annan plats utomhus inom sex meter från **byggnad**.

Föreskriften gäller dock inte om förvaringen sker

- på lastkaj, varuintag eller annan plats skyddad med godkänd sprinkleranläggning
- inom inhägnat område som uppfyller kraven enligt punkt 11.5.7
- i slutna och låsta container som uppfyller kraven enligt punkt 11.5.8.

11.3.8 TOBAKSRÖKNING

Rökning får ske i kontor, matsalar, samlingslokaler, på särskilt anvisade platser och, efter godkännande från försäkringsgivaren eller kommunens brand- eller räddningstjänst, även på fasta arbetsplatser. På övriga platser får rökning inte ske.

11.3.9 MOTORDRIVET FORDON

Motordrivet fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängmotorfordon) får i för arbetet tillräcklig omfattning föras in eller användas i lokal eller upplag under förutsättning att

- fyllning, tömning eller byte av bränslebehållare samt laddning av batteri sker på ett betryggande sätt och på plats avskild från lokalen eller upplaget i övrigt
- permanenta lastnings- och lossningsplatser förses med brandsläckningsredskap
- försäkringsgivaren och kommunens brand- eller räddningstjänst lämnat medgivande till detta om lokalen eller upplaget är brand- eller explosionsfarliga.

Motordrivet fordon får inte utan medgivande av försäkringsgivaren eller kommunens brand- eller räddningstjänst garageras inom fabriktions- eller lagerlokal eller upplag.

11.3.10 SPECIELLA ANORDNINGAR

Sådana anordningar där risk för överhettning föreligger, exempelvis bastuaggregat och kaffebryggare, ska vara försedd med timer som inte går att koppla ur.

11.3.11 BRANDFARLIGA HETA ARBETEN

11.3.11.1 ALLMÄNNA SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Dessa säkerhetsföreskrifter för **heta arbeten** gäller för tillfällig arbetsplats där **heta arbeten** utförs och fara för brand kan föreligga.

Med heta arbeten avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående verktyg och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning.

Den försäkrade svarar gentemot försäkringsgivaren för att nedanstående säkerhetsföreskrifter följs av

1. den försäkrades företagsledning
2. övriga anställda hos den försäkrade
3. entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade.

Om någon som anges i punkt 1-3 ovan, inte följer dessa säkerhetsföreskrifter kan ersättning sättas ned. Se punkt 11.20.2.

Anmärkning

För **heta arbeten** på tak gäller även särskilda föreskrifter enligt 11.3.11.2.

Tillstånd

Den som avser att bedriva eller låta bedriva **heta arbeten** på tillfällig arbetsplats (till exempel ägare eller brukare av fastighet eller total- eller generalentreprenör) ska skriftligen utse en tillståndsansvarig som ska bedöma om arbetena medför fara för **brand**.

Om fara för **brand** anses föreligga, får **heta arbeten** utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige

- utfärdar tillstånd för arbetena på Svenska Brandskyddsföreningens (SBF) blankett: "Tillstånd/Kontrollista" för heta arbeten eller motsvarande, som ska vara fullständigt ifyllt
- under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs.

Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgivit detta. Den tillståndsansvarige får inte utföra de heta arbetena.

Säkerhetsregel nr 1 - Behörighet

Den som ska utföra brandfarliga heta arbeten ska ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Detsamma gäller den som ska vara brandvakt. Behörighetsutbildning ska vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och SBF:s utbildningskommitté för **heta arbeten**. Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig ska ha motsvarande utbildning och erfarenheter.

Säkerhetsregel nr 2 - Brandvakt

Brandvakt ska utses och finnas på arbetsplatsen - även under arbetsrast - under den tid som de heta arbetena utförs och under den efter bevakningstid - minst en timme - eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i Tillståndet. Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för **brand** upphört. Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Säkerhetsregel nr 3 - Brandfarlig vara

För arbete i utrymme som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara, ska tillstånd inhämtas av kommunens brand- eller räddningstjänst.

Säkerhetsregel nr 4 - Städning och vattning

Arbetsplatsen ska vara städad och vid behov vattnad.

Säkerhetsregel nr 5 - Brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen ska flyttas bort, skyddas genom övertäckning eller avskärmas.

Säkerhetsregel nr 6 - Brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar ska undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Säkerhetsregel nr 7 - Otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen ska vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Säkerhetsregel nr 8 - Släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning ska finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Här avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Vid takläggning krävs

Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg) samt brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare. När förutsättning för släckning med vatten saknas, till exempel vid risk för frysning eller vid lågt vattentryck, ska utrustningen kompletteras med ytterligare en certifierad brandsläckare med lägst effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Säkerhetsregel nr 9 - Svetsutrustning

Svetsutrustning ska vara felfri. Acetylenflaska ska vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare ska vara försedd med backventil för bränngas och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel ska finnas.

Säkerhetsregel nr 10 - Larmning

Räddningstjänsten/brandkåren ska kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon ska finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll. Den som uppdras att larma ska känna till arbetsplatsens adress.

Säkerhetsregel nr 11 - Torkning, uppvärmning och upptining

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning med gas, ska lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Säkerhetsregel nr 12 - Torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av tätskikt får material uppvärmas till högst 300°C.

Säkerhetsregel nr 13 - Smältning av asfalt

Vid smältning av asfalt ska utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger".

11.3.11.2 TAKARBETEN - SÄRSKILDA FÖRESKRIFTER UTÖVER OVANSTÅENDE

Arbetet ska utföras på följande sätt.

Vid smältning av asfalt ska utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s säkerhetsregler i samband med arbeten på tak. Torkning och applicering får inte utföras med öppen låga. Vid arbetenas utförande ska släckutrustning bestående av slang med vatten och två godkända, fungerande handbrandsläckare ABE III, brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare finnas för omedelbar släckinsats. Förberedande åtgärder för alarmering från arbetsplats på tak ska vidtas, till exempel genom att medföra mobiltelefon.

11.4 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - VATTEN- OCH VÄTSKEUTSTRÖMNING

För att förhindra skada genom utströmning ska

- **installation** för vatten ha tillräcklig isolering och temperaturen i **försäkringslokal** vara tillräckligt hög för att förhindra skada genom frysning
- invändig **installation** för regn- och smältvatten uppfylla de krav som ställs på avloppsledningar enligt byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen
- **installation** för vatten vara provad och godkänd i vedertagen ordning
- **tätskikt i våtutrymme** uppfylla de funktionskrav som uppställts i byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen
- **varor** befintliga i **källarlokal** vara uppallade minst 10 centimeter över golvet.

Se även punkt 11.9 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada.

11.5 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - INBROTT

Försäkringslokal ska uppfylla fastställt skyddskrav enligt nedan. Dessutom krävs att samtliga föreskrivna skyddsanordningar ska vara i funktion. Exempelvis ska

- lås vara låsta
- regler vara reglade

Skyddsklass 2

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset gäller försäkringen med krav på **skyddsklass 2**. Angivna regler nedan utgör exempel på grundkrav. Då förhållandena skiftar kan inte anvisningar lämnas för alla förekommande fall. Mer detaljerad information avseende godtagbara lösningar för inbrottsskydd kan hämtas ur försäkringsgivarens informationsbroschyrer avseende **skyddsklass 1** till 3 eller i gällande regler för Mekaniskt inbrottsskydd SSF 200 som kan beställas från Svenska Stöldskyddsforeningen, SSF. Hos SSF kan även andra tekniska föreskrifter beställas, bland annat gällande elektromekanisk låsanläggning, SSF 210, och Säkerhetsguiden där godkända och rekommenderade produkter för inbrottsskydd redovisas.

11.5.1 FÖRSÄKRINGSLOKAL

Försäkringslokalens omslutningsyta (vägg, golv, tak, dörr- och fönsterenheter med mera) mot andra lokaler i byggnaden och mot det fria, ska i sin helhet - både vad avser det byggnadstekniska utförandet samt lås och reglingsanordningar - ge ett godtagbart skydd mot inbrott och försvåra bortförandet av stöldgods. Innervägg och mellanbjälklag samt innertak som utgör del av försäkringslokalens omslutningsyta ska ha likvärdig motståndskraft mot **inbrott** som yttervägg. Vägg ska anslutas tätt till bärande konstruktion. Yttervägg, bottenbjälklag och yttertak som uppfyller hållfasthets-, täthets- och värmeisoleringskraven i Boverkets byggregler BFS 2011:6, BBR 18 och BFS 2011:10, EKS 8 är som regel godtagbara. En oisolerad yttervägg (till exempel regelvägg med enkel **yttbeklädnad** av plåt, plast eller träpanel) eller innervägg av gips är inte godtagbar.

11.5.1.1 DÖRR, PORT OCH LUCKA

Med dörr avses dörrblad och dörrkarm. Dörr ska uppfylla lägst dörrklass 2 enligt svensk standard SS 817345 alternativt motståndsklass (MK) 3 enligt SS ENV 1627 eller vara förstärkt till motsvarande nivå. Dörr, port och lucka i omslutningsyta ska vara låst med av försäkringsbolagen **godkänd låsenhet** eller med annan låsanordning som i det särskilda fallet godtagits av Försäkringsgivaren. För pardörrar gäller dessutom att den ena dörren ska vara reglad både upp- och nedtill med säkrade kantreglar, låst spanjolett eller på likvärdigt sätt.

Dörr, port eller lucka anses inte låst om nyckel lämnas kvar i låset. Lås med fungerande vred är aldrig **godkänd låsenhet**. Dörr av trä med lås ska förstärkas med certifierade dörrförstärkningsbehör på båda sidor. Andra dörrtyper, till exempel skjutdörrar, ska förstärkas på ett likvärdigt sätt. För port eller lucka krävs samma eller likvärdigt utförande som för dörr.

Anmärkning

Även elektromekanisk låsanläggning enligt reglerna i FTR 210, utgivna av Svensk Försäkring, är godkänd. Dörr, port och lucka anses inte låst om

- kodmedia eller nyckel lämnas kvar i låsanläggningen
- dörr, port eller lucka
  - är stängd och låsanläggningen inte är i funktion
  - inte är stängd och låsanläggningen inte är i funktion.

11.5.1.1.1 NÖDUTGÅNG

Dörr i omslutningsyta som Räddningstjänsten definierat som nödutgång ska vara låst med **godkänd låsenhet** inkl. elektrisk upplåsningsskontroll kopplad till en för verksamheten väsentlig funktion t ex. belysning i arbetslokal.

11.5.1.2 FÖNSTER

Fönster (**glas**, båge, karm) och fastsättning ska ge ett godtagbart skydd mot **inbrott**. Med fönster avses även ruta av **glas** i dörr och lucka samt väggparti av **glas**. Öppningsbart fönster i omslutningsyta ska, oavsett placering, vara stängt och invändigt reglat. Detta gäller även fönster med inkrypningskydd. Öppningsbart fönster vars nedre kant är belägen lägre än 4 meter över markplan eller annat **ståplan** ska vara låst med speciallås för fönster enligt svensk standard SS 3620 lägst klass A eller ha inkrypningskydd. Ventilationsfönster ovan dörr får dock vara öppet om det har stoppbom som tillåter en maximal öppning av 15 centimeter, eller har inkrypningskydd. Bommen ska vara av plattstål, minst 5x30 millimeter.

11.5.1.2.1 FÖNSTER SOM ÄR NÖDUTRYMNINGSVÄG

Öppningsbart fönster oavsett belägenhet som Räddningstjänsten definierat som nödutrymningsväg behöver endast vara stängd och reglad.

11.5.1.3 BRANDVENTILATOR

Brandventilator ska vara stängd och reglad med mekanisk reglingsanordning åtkomlig endast från insidan eller ha inkrypningskydd. Brandventilator av **glas** eller plast, som är belägen lägre än 4 meter över markplan, eventuellt annat **ståplan** eller på annat sätt är lätt åtkomlig, ska oavsett reglingsanordning, ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för brandventilator är stålgaller utfört så att största öppning är maximalt 150x300 millimeter.

11.5.1.4 ANNAN ÖPPNING

Annan öppning i omslutningsyta till exempel ventilationskanal eller ventilationsöppning som är större än 150x300 millimeter ska ha inkrypningskydd.

Anmärkning

Exempel på godtagbara inkrypningskydd är

- ett invändigt monterat galler eller rulljalusi i lägst klass 3 enligt SSF:s "Norm för galler" SSFN 012 eller enligt SS-ENV 1627 motståndsklass 4, eller
- en i metallram invändigt monterad polykarbonatskiva som minst uppfyller kraven enligt SS-EN 356 klass P7B, eller
- ett laminerat **glas** som minst uppfyller kraven enligt SS EN 365 klass P7B och som monteras i en stabil båge eller karm. Laminerat **glas** får inte förväxlas med härdat **glas**.

Inkrypningskydd ska monteras enligt tillverkarens anvisningar i vägg, karm eller dörrblad. All fastsättning ska vara sådan att demontering inte kan göras från utsidan utan avsevärd svårighet. Öppningsbara inkrypningskydd ska låsas med godkänd låsenhet.

11.5.2 LÅS OCH LÅSENHET

Ett lås utgörs av en låsenhet som består av

- ett låshus med tillhörande spärrmekanism samt för låsets funktion nödvändiga låsbehör och till låset hörande slutbleck, eller
- ett hänglås med beslag.

11.5.2.1 GODKÄNT LÅSENHET

Ett godkänt lås ska uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522. Det innebär bland annat att ett godkänt lås

- ska från båda sidor om dörren endast kunna öppnas och låsas med för låset avsedd nyckel
- inte får ha vred om inte vredet spärrats eller frikopplats så att låset inte kan öppnas med detta
- ska vara utfört så att inga delar som påverkar låsets inbrottskydd kan demonteras från låsets utsida. Sådana delar ska inte heller kunna demonteras från dörrens insida annat än med specialverktyg.

11.5.2.2 GODKÄNT SLUTBLECK

Ett godkänt slutbleck ska uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522.

11.5.2.3 GODKÄNT HÄNGLÅS MED GODKÄNT BESLAG FÖR DÖRR, PORT ELLER LUCKA

Ett godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka ska vid invändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 3 och vid utvändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 4 enligt SSFN 014 Norm för hänglås samt SSFN 018 Norm för hänglåsbeslag.

11.5.2.4 GODKÄNT ELEKTROMEKANISK LÅSANLÄGGNING

En godkänd elektromekanisk låsanläggning ska uppfylla reglerna i Svensk Försäkrings tekniska rekommendation FTR 210.

11.5.3 HANDHAVANDE AV LÅS, KOD, LÅSKOMBINATION ELLER NYCKEL

Lås, kod, låskombination eller nyckel ska omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller har kännedom om koden eller låskombinationen.

Nyckeln, koden eller låskombinationen till **byggnad** eller **försäkringslokal** ska handhas och förvaras på betryggande sätt. Den får till exempel inte vara märkt eller placerad så att den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt i försäkringslokalen att den är lätt tillgänglig för obehörig. I nyckelskåp i anslutning till lokal får endast förvaras sådan nyckel som uteslutande passar till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum, hissmaskinrum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

11.5.3.1 NYCKEL TILL VÄRDESKÅP, KASSA- ELLER VÄRDEVALV

Nyckel till **värdeskåp**, kassa- eller värdevalv får inte förvaras på samma **försäkringsställe** som skåpet eller valvet. Sådant nyckel ska förvaras i låst

- lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det **försäkringsställe** där stölden eller skadegörelsen sker
- bostad på **försäkringsställe** då den som har hand om nyckeln vistas där
- bostad på annan plats än **försäkringsställe**.

11.5.5 TILGREPP UTIFRÅN GENOM KROSSAT FÖNSTER (SMASH AND GRAB)

För att ersättning utöver sammanlagt SEK 8 000 per fönster ska kunna betalas krävs att fönstret är särskilt skyddat upp till minst 2 meter från markplan eller 1,5 meter från annat ståplan. Om fönsterrutan är av laminerat glas som uppfyller kravet i lägst klass P6B krävs inget ytterligare skydd vid **skyddsklass 2**. Krävs ytterligare skydd är exempel på godtagbart särskilt skydd av fönster

- stålgaller av stålqualität SS 1774 med en trådtjocklek av minst 4 millimeter i diameter, med en maskvidd max 60x60 millimeter, eller
- invändigt monterad polykarbonatskiva som motsvarar kraven i SS-EN 356 klass P6B. Skyddet ska vara monterat innanför glasrutan.

11.5.6 TILLFÄLLIG FÖRVARING PÅ ANNAN PLATS

Om egendom tillfälligt förvaras på annan plats ska inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla kraven enligt **skyddsklass 2** eller, vid tillfällig förvaring i bostad, uppfylla aktsamhetskraven enligt i Sverige vanligen förekommande hemförsäkringsvillkor.

11.5.6.1 TILLFÄLLIG FÖRVARING AV STÖLDBEGÄRLIG EGENDOM PÅ ANNAN PLATS

Vid tillfällig förvaring av **stöldbegärlig egendom** på annan plats ska inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla samma krav som på ordinarie **förvaringsplats**.

11.5.7 INHÄGNAT OMRÅDE

För egendom som förvaras utomhus inom inhägnat område ska nedan angivna krav vara uppfyllda.

11.5.7.1 OMSLUTNING

Området där den försäkrade egendomen förvaras ska vara omslutet av en inhägnad (stängsel, vägg, grind, port med mera), som i sin helhet ger ett efter förhållandena godtagbart skydd mot **inbrott** och försvårar bortförandet av stöldgods. Inhägnaden ska bestå av stängsel eller vägg och vara totalt minst 2,20 meter hög, varav de översta 0,20 meterna ska utgöras av minst två rader taggtråd. Inhägnaden ska anslutas så nära till marken att inkrypning under inhägnaden förhindras. Inhägnadens fastsättningsanordningar, stolpar, stag med mera ska vara förankrade i marken på ett godtagbart sätt.

Anmärkning

Exempel på godtagbart utförande av stängsel och väggar är

- flätverksstängsel av minst 3 millimeter tjock ståltråd med maskstorlek inte överstigande 50x50 millimeter
- vägg av trä, minst 25 millimeter tjock
- vägg av stålplåt, minst 1 millimeter tjock.

11.5.7.2 GRIND, PORT OCH DÖRR

Grind, port och dörr ska uppfylla samma krav på skydd mot inbrott som stängsel och vägg enligt ovan. Vid gångjärnen till grind, port eller dörr ska finnas en spärranordning som förhindrar avlyftning i stängt läge. Grind, port och dörr ska vara låst med en godkänd låsenhet enligt punkt 11.5.2. Grind, port och dörr anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

11.5.8 CONTAINER

För egendom som förvaras i container ska nedan angivna krav vara uppfyllda.

11.5.8.1 CONTAINERNS OMSLUTNINGSYTA

Container ska ha omslutningsytor av minst 1,5 millimeter tjock stålplåt på stålram eller ha annat utförande som för det särskilda fallet godtagits av försäkringsgivaren. Eventuellt fönster eller annan öppning ska ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för container är stålgaller utfört så att största öppning är 150x300 millimeter.

11.5.8.2 DÖRR, PORT ELLER LUCKA I CONTAINER

Dörr, port eller lucka ska ge ett godtagbart skydd mot inbrott och vara låst med godkänd låsbom och godkänt hänglås med godkänt beslag som uppfyller lägst hänglåsklass 4. Dörr, port eller lucka anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

11.5.9 INBROTTSLARM

Larmanläggning ska vara aktiverad, i drift och utformad enligt Svensk Försäkrings tekniska rekommendationer, FTR 130. Larmsignal ska nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.6 SÄKERHETSFORESKRIFTER - RÅN OCH ÖVERFALL

11.6.1 HANTERING AV PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR INOM FÖRSÄKRINGSLOKAL PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLE

Den som hanterar **pengar och värdehandlingar** inom **försäkringslokal** på **försäkringsställe** ska ha fyllt 18 år, såvida inte annan anställd som uppnått samma ålder samtidigt vistas i lokalen.

11.6.2 HANTERING AV PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR MM UTANFÖR FÖRSÄKRINGSLOKAL

Vid transport av **pengar och värdehandlingar** utanför **försäkringslokal** ska den som utför transporten ha fyllt 18 år. Om värdet på **pengar och värdehandlingar** överstiger SEK 80 000 gäller dessutom att egendomen ska transporteras

- i en godkänd värdetransportväska, som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda fyllt 18 år.

Om värdet av egendom som helt eller delvis består av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar, ur avsedda att bäras eller **konstverk** överstiger SEK 80 000 gäller att egendomen ska transporteras av minst två personer som båda fyllt 18 år.

11.6.3 ÖVERFALLSLARM

Om det framgår av försäkringsbrevet/beviset att överfallslarm ska finnas, gäller att detta ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring ska larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.7 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - TRANSPORT

För att förhindra skada på eller stöld av egendom som transporteras i fordon ska

- egendomen emballeras, packas, stuvas eller i övrigt iordningsställas på ett för transporten lämpligt sätt
- fordonet, vid kortare uppehåll, till exempel i samband med måltid eller vid in- och urlastning, vara låst och fönster vara stängda. För **stöldbegärlig egendom** gäller dessutom att egendomen ska förvaras i insynsskyddat utrymme. Detta gäller även **maskinerier** som utgörs av **dator**, kamera, kameratillbehör och mobiltelefon
- egendomen, vid annat uppehåll än ovan, tas ut ur fordonet om inte detta är inlåst i lokal som uppfyller gällande **skyddsklass**.

11.7.1 LARM

Fordonslarm ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation.

11.8 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - MASKIN

För att förhindra skada på försäkrade **maskinerier**, **fastighetsmaskiner** eller **installationer** genom sönderfrysning, ska egendomen vara tillräckligt isolerad och temperaturen i försäkringslokalen vara tillräckligt hög för att förhindra sådan skada.

11.9 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - CISTERN OCH OLJESKADA

11.9.1 CISTERN

För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska ska i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter följas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i

- Arbetskyddsstyrelsens författningssamling AFS 2002:1 och 2005:3
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB:s/Sprängämnesinspektionens föreskrifter SÅIFS 1997:9
- Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2003:24 samt NFS 2009:3.

11.9.1.1 AVSTÅND TILL UPPVÄRMNINGSANORDNING

Utan försäkringsgivarens medgivande får inte uppvärmningsanordning för olja, eldstad eller bar eld i någon form finnas närmare än 15 meter från cistern för brännbar vätska.

11.9.1.2 PÅFYLLNING OCH TAPPNING

Vid påfyllning eller tappning - dock minst en gång om året - ska vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 kubikmeter mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen. Journalen ska vid skada eller då försäkringsgivaren så begär uppvisas för dem. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning ska kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.

11.9.1.3 JORDNING OCH ÅSKLEDARE

Cistern för brännbar vätska ska vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt ska dessutom vara försedd med åskledare.

11.9.1.4 UPPVÄRMNING

Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, ska anordningen vara utförd enligt SÅIFS 1997:9.

11.9.1.5 ÖVER- OCH UNDERTRYCK

Cistern ska vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.

11.9.2 OLJESKADA

Den försäkrade ska följa i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att begränsa skada genom utströmmande olja.

11.9.2.1 SÄKERHETSUTRUSTNING

För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid oljeutströmning ska anläggningen ha tillgång till nödvändig utrustning för begränsning och sanering av olja. Berörd personal ska ha nödvändig utbildning i användandet av sådan utrustning.

11.9.3 LARM

Larmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring ska larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.10 SÄKERHETSFÖRESKRIFT - SNÖTRYCK

För att förhindra skada genom **snötryck** ska den försäkrade undanröja långtidspåverkande snölast. Vid extrem nederbörd, andra extrema väderförhållanden eller plötsliga väderomslag ska röjning ske vid första möjliga tillfälle.

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Har den försäkrade vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

11.20.1 HUVUDREGEL

Har den försäkrade när skada inträffar försummat att följa en säkerhetsföreskrift enligt punkt 11.1, betalas ersättning från försäkringen endast i den utsträckning det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts. Vid allvarlig försummelse kan avdrag göras med upp till 100% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats. Avdrag görs inte om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts.

Har en föreskrift enligt punkt

- 11.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopior
- 11.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopior
- 11.4 Vatten- och vätskeutströmning
- 11.5 **Inbrott**
- 11.6 **Rån och överfall**
- 11.7 Transport - vid stöld och skadegörelse
- 11.10 Snötryck

inte följts görs avdrag enligt huvudregeln.

11.20.1.1 SÄRSKILD PÅFÖLJD GÄLLANDE RUTINER OCH FÖRVARING AV SÄKERHETSKOPIA

Har föreskrift enligt punkt

- 11.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopior
- 11.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopior

inte följts, gäller utöver påföljd enligt huvudregeln, att ingen ersättning lämnas för avbrott eller extrakostnad till följd av skada på **datamedia och datainformation**.

11.20.2 NEDSÄTTNING GÖRS MED 30%

Har föreskrift enligt punkt 11.3.10 Brandfarliga **heta arbeten** inte följts, görs avdrag med 30% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats, dock med lägst 1 och högst 10 **prisbasbelopp**. Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skada skulle ha inträffat även om föreskriften följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts, eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller andra omständigheter.

11.20.3 NEDSÄTTNING GÖRS MED 20%

Har annan föreskrift än vad som anges under punkt 11.20.1 och punkt 11.20.2 inte följts, görs avdrag med 20% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats, dock med lägst 1 och högst 10 **prisbasbelopp**. Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skada skulle ha inträffat även om föreskriften följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts, eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller andra omständigheter.

12 Åtgärder vid skada

12.1 RÄDDNINGSPLIKT

Den försäkrade ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad och oskadad egendom
- utan uppskov vidta lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- söka bereda sådana arbetstagare, som genom skadan blivit arbetslösa, annan produktiv sysselsättning än den ordinarie arbetsuppgiften.

12.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV RÄDDNINGSPLIKT

Om den försäkrade uppsåtligen eller av grov vårdslöshet inte uppfyller sin räddningsplikt enligt ovan och om det kan antas ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningskyldighet.

12.3 RÄDDNINGSSKOSTNAD

Försäkringsgivaren ersätter den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt punkt 12.1, om de med hänsyn till omständigheterna varit skäliga.

12.4 SKADA VID RÄDDNINGÅTGÄRD

I samband med sådan egendomsskada som omfattas av försäkringen lämnas även ersättning för skada som uppkommit genom att försäkrad egendom vid skälig räddningsåtgärd skadats, förkommit eller stulits. Ersättning lämnas dock inte om gottgörelse kan fås från annat håll.

12.5 HÖGSTA ERSÄTTNING VID FÖRSTARISKFÖRSÄKRING

För förstarisKFörsäkrad egendom utgör försäkringsbeloppet den sammanlagda högsta ersättningen för skada, räddnings- och röjningskostnad.

13 Anmälan om skada mm

Skada som kan medföra ersättningskrav ska anmälas till försäkringsgivaren så snart som möjligt, dock senast ett år från tidpunkten när skadan har upptäckts. Annars går rätten till ersättning förlorad.

13.1 POLISANMÄLAN

Vid inbrott, rån, överfall eller annat brott ska polisanmälan göras och kopia på denna sändas in till försäkringsgivaren.

13.2 ERSÄTTNINGSKRAV

Krav på försäkringsersättning ska framställas till försäkringsgivaren senast ett år från tidpunkten när skadan har upptäckts. Annars går rätten till ersättning förlorad.

13.3 SKADEBESIKTNING

Försäkringsgivaren har rätt att låta besiktiga skada samt utfärda anvisningar för reparation och att tillvarata skadad egendom innan reparationsåtgärder vidtas. Meddelar försäkringsgivaren anvisningar om val av reparatör eller metod för reparation eller sanering är den försäkrade skyldig att följa dessa. Iakttar inte den försäkrade vad som här sagts är försäkringsgivarens ansvar begränsat till den kostnad som skulle ha uppkommit om anvisningarna följts.

13.4 SKYLDIGHET ATT LÄMNA UPPLYSNINGAR

Den försäkrade är skyldig att utan dröjsmål lämna försäkringsgivaren handlingar och andra upplysningar som kan vara av betydelse för skadeutredning.

13.5 SKYLDIGHET ATT UTREDA, VITRNA MED MERA

Den försäkrade är skyldig att utan ersättning verkställa de utredningar, analyser och undersökningar med mera, som är av betydelse för bedömning av skadefallet och den försäkrades ansvar, vilka kan genomföras inom den försäkrades verksamhet. Den försäkrade är även skyldig att utan ersättning vid rättegång se till att vittnes- och sakkunnigbevisning kan föras med hjälp av hos honom anställd personal i nödvändig utsträckning.

13.6 DOKUMENTATIONSPLIKT

Den försäkrade ska i rimlig omfattning förvara dokumentation i form av konstruktionsritningar, tillverkningsplaner, program- och systemtester, recept, instruktioner, bruksanvisningar, avtal, garantier och liknande handlingar på sådant sätt att de på försäkringsgivarens begäran kan uppvisas när det kan vara av betydelse för skadeutredningen. Om den försäkrade inte iakttar sina skyldigheter och det kan antas vara till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning, som annars borde ha betalats.

13.7 ORIKTIGA UPPGIFTER I SAMBAND MED SKADA

Om den försäkrade eller någon annan som begär ersättning av försäkringsgivaren efter ett försäkringsfall uppsåtligen eller av grov vårdslöshet oriktigt har uppgett, förtigit eller dolt något av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen, kan den ersättning som annars skulle ha betalats till honom sättas ned efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. Ersättningsbegränsningen gäller även i förhållande till annan försäkrad än den som lämnat oriktiga uppgifter.

13.8 POLISUTREDNING, POLISINTYG OCH DOMSTOLSAVGÖRANDE

Förانleder skada polisutredning eller domstolsavgörande ska förundersökningsprotokoll och eventuell efterföljande dom sändas till försäkringsgivaren.

13.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SKYLDIGHET ATT ANMÄLA MED MERA

Om den försäkrade inte iakttar sina skyldigheter enligt bestämmelserna i punkt 13 och om det kan ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningsskyldighet.

14 Skadevärderingsregler

Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

14.1 VÄRDERING AV SKADA PÅ BYGGNAD

14.1.1 BYGGNAD SOM ÅTERSTÄLLS

Om **återställande** sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa **byggnad** med samma utförande, men på ett rationellt sätt vad avser metoder och material. Från återställandekostnaden görs avdrag för värdeminskning genom ålder och bruk på byggnadsdel enligt reglerna i tabell punkt 14.1.8. För byggnadsdel vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs - utöver avdrag enligt tabell i punkt 14.1.8 - ett särskilt avdrag på återställande- och reparationskostnaden. Detta gäller även för byggnadsdel som inte anges i tabellen för åldersavdrag.

Om **återställande** sker på annan plats får skadekostnaden inte överstiga vad det skulle ha kostat att återställa den skadade byggnaden på samma grund. Återställandekostnaden minskas med den värdeökning som kan uppstå till följd av sådan förhöjd ändamålsenlighet som har annan orsak än ändrad belägenhet. Återställande måste ske senast inom två år från skadedagen. Sker det senare på grund av hinder, som inte beror på den försäkrade, får tiden två år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst tre år från skadedagen.

I skadekostnaden inräknas inte merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel reparation på övertid, inköp till överpris för snabbare leverans eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Kan utan väsentlig olägenhet **återställande** ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

14.1.1.1 MERKOSTNAD TILL FÖLJD AV MYNDIGHETSBESLUT

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad - intill SEK 200 000 - som föranleds av att skadad **byggnad** enligt myndighetsbeslut eller för **byggnad** gällande normer i något hänseende måste ges annan konstruktion eller utförande än före skadan. I skadekostnaden ingår dock inte kostnad för förelägganden som utfärdats före skadan eller som är föranledd av arkeologiska undersökningar. Inte heller ingår sådan kostnad som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos anläggning eller maskinell utrustning för industriell process som bedrivs i byggnaden.

14.1.1.2 MERKOSTNAD AVSEENDE K/Q-MÄRKT BYGGNAD

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad - intill SEK 200 000 - vad avser dokumenterad K/Q-märkt byggnad som föranleds av att byggnaden efter skada, på grund av sin särart inte kan återställas på ett rationellt sätt. Skadan värderas till kostnaden för att utan dröjsmål reparera den skadade byggnaden med motsvarande tidsenligt byggnadsmaterial och utförande samt konstnärlig utsmyckning som före skadan i den mån detta är möjligt och skäligt.

14.1.2 VÄRDERING AV BYGGNADSDDEL

Vid skada på byggnadsdel (installation, maskinell utrustning, **ytbeklädnad** med mera) värderas skadan till återställandekostnaden med avdrag enligt ålderstabell i punkt 14.1.8. Detta gäller oberoende av värdeminskning för byggnaden. Varje föremål, ledningssystem och **ytbeklädnad** bedöms för sig.

14.1.3 DUK I PLASTHALL OCH TÄLT

Skada på duk i plasthall och tält värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst till **dagsvärdet**.

14.1.5 ANNAN BYGGNAD ANSKAFFAS

Anskaffas inom två år annan **byggnad** för samma ändamål i stället för den skadade, värderas skadan enligt punkt 14.1.1, varvid dock den ökning i värde som kan uppstå genom avvikelser i användbarhet och belägenhet ska dras av.

14.1.6 BYGGNADEN ÅTERSTÄLLS INTE OCH ANNAN BYGGNAD ANSKAFFAS INTE

Återställs inte den skadade byggnaden eller anskaffas inte annan **byggnad** för samma ändamål inom två år, värderas skadan till skillnaden mellan **byggnadens dagsvärde** omedelbart före och omedelbart efter skadan.

14.1.7 HINDER PÅ GRUND AV LAG ELLER MYNDIGHETS FÖRESKRIFT

Om **återställande** av **byggnad** hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift, är den försäkrade även berättigad till ersättning - restvärdesersättning - för vad kvarvarande delar därigenom förlorat i värde. Den försäkrade är skyldig att följa försäkringsgivarens anvisningar och på deras bekostnad vidta nödvändiga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är den försäkrade inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av **byggnad** inte kan användas.

14.1.8 ÅLDERSTABELL

BYGGNADSDDEL	ANTAL ÅR UTAN ÅLDERSAVDRAG FÖR MATERIAL OCH ARBETE	AVDRAG PER PÅBÖRJAT ÅR DÄREFTER
Installation och maskinell utrustning		
• rörsystem, vattenradiator	20 år	5 %
• varmvattenberedare	5 år	8 %
• värmepump, kylaggregat, hushållsmaskin inkl spis	2 år	10 %
• solfångare, vindkraftverk, takvärme	5 år	8 %
• elinstallation	25 år	5 %
• larmanläggning	5 år	8 %
• övriga installationer samt annan maskinell utrustning än hushållsmaskin	10 år	5 %
• sanitetsgoods	10 år	5 %
Radio- och TV-antenn (även parabol), markis	5 år	8 %
Målning, tapetsering samt annan väggbeklädnad (inte våtrum)	5 år	8 %
Golvbeklädnad (inte våtrum)		
• trä- och parkettgolv, linoleum	10 år	5 %
• keramik, sten	20 år	2 %
• textila material och övriga	5 år	10 %
Våtrumsbeklädnad inkl tätskikt		
• golv och väggmatta (trådsvetsad)	5 år	8 %
• keramiska plattor	10 år	5 %
• övriga material och utförande samt målning i våtrum	5 år	10 %
Takbeläggning av papp	10 år	8 %
Skorsten		
• stål eller plåt	5 år	5 %
• annat material	20 år	2 %

Avskrivning för värdeminskning begränsas till högst 80% av värdet för byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig.

14.2 VÄRDERING AV SKADA PÅ MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

14.2.1 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER SOM ÅTERSTÄLLS

Om **återställande** sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material. **Återställande** måste ske snarast, dock senast inom två år.

I skadekostnaden ska inte inräknas merkostnad som orsakas av reparation på övertid eller som uppkommit genom att transport skett på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Den värdeminskning som föremålet efter reparation möjligen kan anses ha undgått genom skadan ska inte inräknas.

Utökas i samband med **återställande** skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga, ska vid värderingen skälig hänsyn tas till detta.

14.2.2 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER MED VÄRDE SOM ÄR MINDRE ÄN HALVA NYANSKAFFNINGSVÄRDET

Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva nyanskaffningsvärdet, värderas skadan till kostnaden för **återställande**, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

14.2.3 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER SOM INTE ÅTERSTÄLLS

Återställs inte det skadade föremålet inom två år, värderas skadan till skillnaden mellan föremålets **dagsvärde** omedelbart före och omedelbart efter skadan.

14.2.4 SPECIELLA REGLER FÖR VISS ANGIVEN EGENDOM

14.2.4.1 DATOR MED UTRUSTNING, MOBILTELEFON OCH SURFPLATTA

Skada på **dator** med utrustning, mobiltelefon och/eller surfplatta värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst enligt nedan.

Datorns, mobiltelefonens eller surfplattans ålder i månader	Ersättning i procent av nyanskaffningsvärdet
< 6 månader	100%
7-12 månader	80%
13-18 månader	60%
19-36 månader	40%
> 36 månader	20%

14.2.4.2 ELEKTRISK UTRUSTNING

Vid skada på lindningar - och på grund av detta uppkomna skador på plåtar till **elektrisk utrustning** - värderas skadan till kostnaden för återställande med avdrag för värdeminskning. Vid beräkning av skadeersättningen för elektriska motorer, generatorer och transformatorer ska avdrag göras för värdeminskning på lindningarnas och plåtarnas återställandekostnad (det vill säga kostnaderna för ut- och inmontering, transport, material och arbete) enligt nedan.

Föremål	Antal år utan avdrag	Avdrag för varje påbörjat år därefter
Motor	10 år	5%
Generator	15 år	4%
Transformator	15 år	3%

Om driftsförhållandena är sådana att värdeminskning på lindningarna sker i en väsentligt snabbare takt än vad som ovan angetts, ska detta beaktas genom att procentsatsen ökas och/eller tidpunkten för dess tillämpning tidigareläggs.

14.2.4.3 MOTORDRIVNA FORDON MED FLERA FÖREMÅL

Skada på följande föremål värderas till kostnaden för återställande, dock högst till dagsvärdet

- **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa
- skogsmaskin, till exempel processor eller fällare
- för bygg- och anläggningsverksamhet avsedd maskin, panna, skjul eller bod.

14.2.4.4 KULVERTANLÄGGNING OCH SERVISLEDNING

Vid skada på **kulvertanläggning** och **servisledning** värderas kostnaden för **återställande** - inklusive kostnad för lokalisering och friläggning av skadestället samt återfyllning efter utförd reparation - med avdrag för värdeminskning. Avdrag för värdeminskning görs med 5% av återställandekostnaden för varje år som förflutit sedan egendomen första gången togs i bruk.

14.2.4.5 HÖGSTA AVSKRIVNING

Avskrivning för värdeminskning av egendom under punkt 14.2.4.1 till 14.2.4.4 begränsas till högst 80% av värdet på föremål som före skadan var funktionsdugligt.

14.3 VÄRDERING AV VAROR

14.3.1 VAROR FÖR FÖRSÄLJNING

Varor som den försäkrade har anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med nya **varor** av samma slag. Har varornas värde före skadan minskat på grund av inkurans eller annan omständighet värderas de med hänsyn till detta.

14.3.2 EGENTILLVERKADE VAROR

Varor som den försäkrade tillverkat eller har haft under tillverkning värderas till tillverkningskostnaderna - direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader - vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket egendomen då hade kunnat försälas.

14.3.3 SÅLDA OCH LEVERANSFÄRDIGA VAROR

Varor sålda och färdiga för leverans ska - i den mån leverans inte kan fullgöras med andra **varor** - värderas till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.

14.4 VÄRDERING AV ÖVRIG EGENDOM

14.4.1 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

Skadan värderas till de normala kostnader som inom två år läggs ned för att återställa den förlust av för verksamheten nödvändig information som uppkommit genom skadan. Med **ritningar, arkivalier och data-information** avses endast sådana ritningar, register eller kartotek som innehåller information, som med nödvändighet måste återskapas vid skada.

14.4.2 PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

För pengar och sådana värdehandlingar som inte kan återställas värderas skadan till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skadan till de normala kostnader som inom två år läggs ned på återställandet.

14.4.3 KUNDERS EGENDOM

Skadan värderas efter de regler som gäller för den **objekttyp** egendomen tillhör, till exempel **maskinerier** eller **varor**.

14.4.4 ARBETSTAGARES EGENDOM

Arbetstagares egendom som den försäkrade är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. **Arbetstagares egendom** i övrigt värderas enligt normala villkor för hemförsäkring.

14.4.5 TRÄDGÅRD, TOMT OCH MARKANLÄGGNING

Skadan värderas till vad det kostar att återställa **trädgård, tomt** och **markanläggning**. Vid nyplantering av buskar och träd lämnas ersättning endast för plantor som normalt saluförs i handelsträdgård eller plantskola.

14.5 VÄRDERING AV LÖS EGENDOM

14.5.1 LÖS EGENDOM

Lös egendom värderas enligt de regler som gäller för respektive **objekttyp** som egendomen tillhör enligt punkt 14.2 till 14.4.

15 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre. Försäkringsgivaren har rätt att istället för att betala kontant ersättning i övrigt föreskriva att skadad egendom återställs eller att tillhandahålla annan likvärdig egendom. Försäkringsgivaren är inte skyldig att överta skadad egendom, men har rätt att efter värdering helt eller delvis överta egendomen. Kommer egendom för vilken ersättning utgetts tillrädda, ska egendomen snarast ställas till försäkringsgivarens förfogande. Den försäkrade får dock behålla egendomen om han utan dröjsmål återbetalar den ersättning han fått för denna.

15.1 MERVÄRDESSKATT

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatten för den som är redovisningsskyldig för sådan skatt.

15.2 UPPGÖRELSE I GODO

Har försäkringsgivaren förklarat sig villig att göra upp i godo med den som kräver ersättning, är försäkringsgivaren fri från skyldighet att svara för därefter uppkommen kostnad samt att företa ytterligare utredning.

15.3 INTECKNINGSHAVARE

15.3.1 FÖRMÅNSRÄTT I FAST EGENDOM ELLER TOMTRÄTT

För den som har förmånsrätt i fast egendom eller tomträtt gäller bestämmelserna i Lag (2005:105) om säkerhetsrätt i försäkringsersättning.

15.3.1.2 PANT I LÖSÖRE

Den som har pant i lösöre har inte någon företrädesrätt till försäkringsersättning.

15.3.1.3 FÖRETAGSINTECKNING

Har den som har rätt enligt företagsinteckning anmält namn och adress hos försäkringsgivaren, så har denne, om skadan avser företagsintecknad egendom, företrädesrätt till ersättning för skada som ersätts genom brandförsäkringen. Företrädesrätten gäller endast om ersättningsbeloppet överstiger 10% av värdet av den skadade egendomen.

15.4 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- skadekostnad värderad enligt punkt 14
- röjningskostnad med mera enligt punkt 15.8
- räddningskostnad enligt punkt 12.3

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 10
- underförsäkring och otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 15.7
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen. T ex. påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 11.20.

Vid **förstariskförsäkring** lämnas ersättning högst med försäkringsbeloppet.

15.5 FÖRSÄKRINGSFORMER

15.5.1 FULLVÄRDESFÖRSÄKRING

Anges det i försäkringsbrevet/beviset att egendom är **fullvärdesförsäkrad** ersätts uppkommen skada i dess helhet med de begränsningar som framgår av försäkringsbrevet/beviset samt villkoren i övrigt.

15.5.2 FÖRSTARISKFÖRSÄKRING

Anges det i försäkringsbrevet/beviset att egendom är **förstariskförsäkrad** ersätts uppkommen skada inklusive röjningskostnader intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

15.6 FASTSTÄLLANDE AV FÖRSÄKRINGSBELOPP

15.6.1 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR BYGGNAD

Till grund för beräkning av fullvärde samt fastställande av försäkringsbelopp för **förstariskförsäkring** fastställs ett kalkylvärde enligt av försäkringsgivaren godkända värderingsmetoder.

15.6.2 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

Vid helvärdesförsäkring för **maskinerier** och **fastighetsinventarier** ska försäkringsbeloppet motsvara, maskineriernas nyanskaffningsvärde vid skadetillfället. I beloppet ska alla kostnader medräknas som fordras för att föremålet ska kunna tas i bruk.

15.6.3 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR VAROR

Vid helvärdesförsäkring för **varor** ska försäkringsbeloppet motsvara varornas värde vid skadetillfället enligt värderingsreglerna i punkt 14.3.

15.6.4 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

För **ritningar**, **arkivalier** och **datainformation** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 14.4.1.

15.6.5 PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

För **pengar** och **värdehandlingar** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 14.4.2.

15.6.6 KUNDERS EGENDOM

För **kunders egendom** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 14.4.3.

15.6.7 ARBETSTAGARES EGENDOM

För **arbetstagares egendom** är försäkringsbeloppet högst SEK 8 000 per arbetstagare eller det högre belopp som kan finnas angivet i respektive kollektivavtal.

15.6.8 TRÄDGÅRD, TOMT OCH MARKANLÄGGNING

För **trädgård**, **tomt** och **markanläggning** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 14.4.6.

15.6.9 LÖS EGENDOM

För **lös egendom** ska värdet motsvara det sammanlagda värdet för respektive **objekttyp** enligt punkt 14.3.2 till 14.3.7.

15.6.10 GEMENSAMT FÖRSÄKRINGSBELOPP

Är försäkringsbeloppet gemensamt för flera föremål men lägre än föremålets sammanlagda värde, ersätts vid skada på sådant föremål endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och värdet. Denna regel gäller i tillämpliga delar även för räddnings- och röjningskostnader.

15.7 UNDERFÖRSÄKRING OCH OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

15.7.1 UNDERFÖRSÄKRING

Vid helvärdesförsäkring reduceras vid underförsäkring skadeersättningen proportionellt till förhållandet mellan försäkringsbeloppet/angivna värdet och nyanskaffningsvärdet/verkliga värdet. Vid **fullvärdesförsäkring** av **varor** och **maskinerier** reduceras vid underförsäkring skadeersättningen proportionellt till förhållandet mellan uppgivna värdet och verkliga värdet.

15.7.2 OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

Försäkringstagaren ska underrätta försäkringsgivaren om ny-, till- eller ombyggnad eller annan därmed jämförbar förbättring eller annan investering av **fullvärdesförsäkrad** egendom för att nya premieunderlag ska fastställas. För-summas detta ersätts endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan den betalda premien för den aktuella egendomen och den premie som rätteligen skulle ha betalats för denna.

15.8 RÖJNINGSKOSTNAD MED MERA

Försäkringen ersätter kostnader för röjning efter ersättningsbar skada på försäkrad egendom enligt följande regler. Utöver försäkringsbeloppet ersätts kostnader för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering. Vid förstariskförsäkring begränsas dock den sammanlagda ersättningen till försäkringsbeloppet. Om det vid fullvärdesförsäkring anges ett maximalt ersättningsbelopp begränsas den sammanlagda ersättningen till detta belopp.

15.8.1 HÖGSTA ERSÄTTNING

15.8.1.1 VAROR

Vid skada på varor lämnas ersättning med högst 20% av varornas värde vid skadetillfället, dock högst SEK 1 200 000.

15.8.1.2 FÖRORENING MED MERA

Vid förorening av eller annan inverkan på sjö eller annat vattenområde eller grundvatten, till följd av ersättningsbar egendomsskada, lämnas ersättning för röjning m.m. med högst SEK 400 000.

15.8.1.3 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROT

Vid skada enligt punkt 9.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skada genom jordskred, jordras, bergras, lavin, jordskalv, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- SEK 1 000 000 per skadetillfälle vid skada genom skyfall, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i byggnad eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

15.8.1.4 SKADEGÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med inbrott eller utbrott enligt punkt 9.2.8.

16 Tidpunkt för betalning av ersättning

16.1 BETALNING AV ERSÄTTNING

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade fullgjort vad som åligger honom enligt punkterna 12 och 13. Den del av ersättningen, som kan tillkomma den försäkrade om försäkrad egendom återställs eller återanskaffas, ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade visat att så skett. Om myndighetsförbud att återuppföra skadad byggnad överklagats och försäkringsgivaren på grund av detta väntat med att betala ut ersättningen, ska ersättningen betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren fått kännedom om att överklagandet inte lett till ändring.

Om polisutredning eller domstolsavgörande enligt punkt 15.6 avvaktas, ska ersättning betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren erhållit utredningen eller värderingen. För den tid som utbetalningen fördröjs genom detta betalas ränta enligt riksbankens diskonto.

16.2 DRÖJSMÅLSRÄNTA

Betalas ersättning senare än vad som anges i punkt 16.1 betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Ränta betalas dock inte om den är mindre än SEK 200. Försäkringsgivaren betalar dock inte den ränta som beror på den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i punkterna 12 och 13.

B Avbrottsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** såsom innehavare av försäkrad rörelse.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för **avbrott** som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 ANSVARSTID

Ansvarstiden är 12 månader utom vid maskinskada då den är 6 månader om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 6 inträffar.

3 Var försäkringen gäller

3.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för **avbrott** som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6.1 som inträffar på **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/beviset.

3.2 PÅ ANNAN PLATS

3.2.1 KUND- OCH LEVERANTÖRSAVBROTT

Vid kund- och leverantörsavbrott enligt punkt 6.2.1 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset.

3.2.2 ARBETSOMRÅDE

Vid **avbrott** till följd av skada på arbetsområde enligt punkt 6.2.2 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för avbrott i, i försäkringsbrevet/beviset, angiven verksamhet.

5 Försäkrat intresse

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att det försäkringsmässiga täckningsbidraget inte minskas eller går förlorat genom inskränkning i den försäkrade rörelsen under ansvarstiden.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för avbrott som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 6
- stopp i tillförsel av el, data, gas, vatten, värme eller kyla förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation
- att tillträde till rörelsen hindras genom avspärrning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärrningen uppkommer genom händelse som inte i förväg är planlagd.

6.1.1 LEVERANTÖRSÅTAGANDE

Försäkringen gäller för **avbrott** även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan är ansvarig på grund av kontrakt, garanti eller liknande åtagande.

6.2 PÅ ANNAN PLATS

6.2.1 KUND- OCH LEVERANTÖRSABROTTS

Försäkringen gäller för avbrott som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av ersättningsbar skada enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 6, som inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken försäkringstagaren har gällande kontrakt. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveranskontraktet återstående kontraktstiden.

6.2.2 AVBROTTS PÅ ARBETSOMRÅDE

Anges det i försäkringsbrevet/beviset att entreprenadförsäkring ingår gäller försäkringen även för **avbrott** som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom ersättningsbar egendomsskada enligt villkor för Entreprenadförsäkring.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser AA, punkt 6.1, gäller följande.

7.1 FÖRLÄNGD AVBROTTSSTID

Ersättning lämnas inte för förlust som beror på förlängd avbrottsstid orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringskydd eller kapitalbrist.

7.2 FÖRBÄTTRING, UTVIDGNING ELLER ANNAN FÖRÄNDRING

Ersättning lämnas inte heller för sådan förlust som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess **återställande** till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

9.1 FÖRSÄKRINGSBELOPP

Försäkringsbeloppet uppgår till i försäkringsbrevet/beviset angivet belopp, och avser hela ansvarstiden. Högsta ersättning är dock begränsad enligt nedan.

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

9.2.1 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTTS

Vid skada enligt kapitel A Egendomsförsäkring punkt 9.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skada genom **jordskred, jordras, berggras, lavin, jordskalv**, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- SEK 1 000 000 per skadetillfälle vid skada genom **skyfall**, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

9.2.2 VATTEN- OCH ANNAN VÄTSKESKADA

För skada genom annan vätskeutströmning än

- vatten från **installation** med därtill anslutna anordningar
- vattenånga eller vätska från **installation** eller anordning för lokaluppvärmning
- vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning
- vatten från pumpgrop vid oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott
- vätska från **kyl- eller frysenhet** vid strömavbrott eller fel på enheten är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 per skadetillfälle.

9.2.6 AVBROTTS VID TRANSPORT, MONTERING, DEMONTERING SAMT FÖRFLYTTNING

Vid avbrott till följd av skada vid transport, montering, demontering samt förflyttning är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.8 AVBROTTS TILL FÖLJD AV SKAdegÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTTS ELLER UTBROTTS

Vid skadegörelse utan samband med **inbrott** eller **utbrott** är den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle.

9.2.10 AVBROTTS TILL FÖLJD AV MASKINSKADA

Om inget annat anges i försäkringsbrevet/beviset är ersättningen vid avbrott till följd av maskinskada begränsad till SEK 40 000 per skadetillfälle.

9.2.11 KUND- OCH LEVERANTÖRSABVROT

Vid kund- och leverantörsavbrott är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.12 AVSPÄRRNING BEORDRAD AV RÄDDNINGSTJÄNST ELLER POLISMYNDIGHET

Vid avbrott till följd av avspärrning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst SEK 400 000 per skadetillfälle.

10 Karens och självrisk

Vid varje skadetillfälle tillämpas karen. Om avbrottstiden varar längre än karenstiden tillämpas självrisk och avbrottet räknas från tidpunkten för egendomsskadan.

10.1 KARENSTID

Karenstiden är, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset,

- 72 timmar vid **avbrott** till följd av maskinskada
- 72 timmar vid **avbrott** enligt punkt 6.2.1 Kund- och leverantörsavbrott
- 72 timmar vid **avbrott** på arbetsområde enligt punkt 6.2.2
- 24 timmar vid övriga skador.

10.2 SJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 14, eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut och räddningskostnad enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 12.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. För avbrottsförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 10. Vid samtidig egendoms- och avbrottsskada, hyresförlust och/eller extrakostnad tillämpas endast en självrisk.

11 Säkerhetsföreskrifter

För avbrottsförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som för Egendomsförsäkringen enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFT

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.20.

12 Åtgärder vid skada

12.1 RÄDDNINGSPLIKT

Den försäkrade ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad och oskadad egendom
- utan uppskov vidta lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- söka bereda sådana arbetstagare, som genom skadan blivit arbetslösa, annan produktiv sysselsättning än den ordinarie arbetsuppgiften.

12.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV RÄDDNINGSPLIKT

Om den försäkrade uppsåtligen eller av grov vårdslöshet inte uppfyller sin räddningsplikt enligt ovan och om det kan antas ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningskyldighet.

12.3 RÄDDNINGSSKOSTNAD

Försäkringsgivaren ersätter den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt punkt 12.1, om de med hänsyn till omständigheterna varit skäliga. Räddningskostnader ersätts med högst de belopp varmed åtgärderna minskat förlusten. Medför sådan kostnad nytta även under eventuell karenstid eller efter ansvarstidens slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på ansvarstiden med undantag av karenstiden.

13 Anmälan om skada mm

13.2 ERSÄTTNINGSKRAV

Ersättningskrav ska framställas till försäkringsgivaren senast ett år från **ansvarstidens** slut. Annars går rätten till ersättning förlorad.

I övrigt gäller vad som sägs i Egendomsförsäkring punkt 13, även för avbrottsförsäkringen.

14 Skadevärderingsregler

Skada värderas efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust av **täckningsbidrag** beräknat enligt nedan med tillägg av skäliga räddningskostnader.

14.1 BERÄKNING AV TÄCKNINGSBIDRAG

14.1.1 TÄCKNINGSBIDRAG UNDER JÄMFÖRELSEPERIODEN

Täckningsbidraget beräknas under en jämförelseperiod, som är av samma längd som ansvarstiden, dock högst 12 månader. Jämförelseperioden börjar 12 månader före dagen då skada enligt punkt 6 inträffar. Är ansvarstiden längre än 12 månader ska det beräknade **täckningsbidraget** under jämförelseperioden ökas med hänsyn till den längre ansvarstiden.

14.1.2 FÖRVÄNTAT TÄCKNINGSBIDRAG

Råder under ansvarstiden andra förhållanden än under jämförelseperioden och sammanhänger dessa förhållanden inte med skadan, ska **täckningsbidraget** justeras genom att det för jämförelseperioden framräknade täckningsbidraget ökas eller minskas. Det justerade beloppet ska anses utgöra det **täckningsbidrag** som rörelsen skulle ha gett under ansvarstiden, om skadan inte hade inträffat.

14.1.3 FAKTISKT TÄCKNINGSBIDRAG

Det **täckningsbidrag** som rörelsen faktiskt gett under ansvarstiden beräknas varvid hänsyn tas till

- att kostnader som inte är försäkrade ska, till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, dras från **täckningsbidraget** i den mån **försäkringstagaren** kan visa att de medfört minskning av förlusten
- att **täckningsbidraget** ska ökas med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av **täckningsbidrag** som orsakas av att en del av ansvarstiden - utöver den tid som skulle ha behövts för att återställa den skadade egendomen i samma skick som före skadan - blivit använd till förbättring, utvidgning eller annan förändring, även sådan som är en följd av myndighets beslut.

14.1.4 SKADEBELOPP

Skadebeloppet utgörs av det förväntade **täckningsbidraget** enligt punkt 14.1.2 minskat med

- det faktiska **täckningsbidrag** enligt punkt 14.1.3 som rörelsen gett under ansvarstiden
- sådana i det förväntade **täckningsbidraget** enligt punkt 14.1.2 ingående kostnader som har kunnat inbesparas under ansvarstiden
- det **täckningsbidrag** som ingår i ersättningen för egendomsskadan
- den ränteavkastning som **försäkringstagaren** under ansvarstiden erhållit på ersättning för egendomsskadan
- sådan ökning av **täckningsbidrag** som, till följd av skadan, uppkommit under ansvarstiden i annan rörelse som **försäkringstagaren** själv, eller annan för hans räkning driver.

15 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för genom skadan uppkommet bortfall av **täckningsbidrag** även om försäkringsbeloppet är högre.

15.1 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- skada värderad enligt punkt 14
- ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
- räddningskostnad enligt punkt 12.3, med avdrag för
  - självrisk enligt punkt 10.2
  - underförsäkring och otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 15.4
  - övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 11.20.

15.3 FASTSTÄLLANDE AV FÖRSÄKRINGSBELOPP

Försäkringsbeloppet anges i försäkringsbrevet/beviset, dock högst angiven **årsomsättning**.

15.4 UNDERFÖRSÄKRING OCH OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

15.4.1 UNDERFÖRSÄKRING

Vid **underförsäkring** reduceras skadeersättningen proportionellt till förhållandet mellan försäkringsbeloppet/angiven **årsomsättning** och faktiskt **täckningsbidrag**/verklig **årsomsättning**.

15.4.2 OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

Försäkringstagaren ska underrätta försäkringsgivaren om ändring av **försäkringstagarens årsomsättning** eller ändrat täckningsbidrag om detta utgör eller ligger till grund för försäkringsbeloppet. Försummas detta ersätts endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan den erlagda premien för den aktuella försäkringen och den premie som rätteligen skulle ha erlagts för denna.

15.4.3 REDUCERING AV RÄDDNINGSKOSTNAD

Vid otillräckligt kalkylbelopp görs motsvarande reduktion av räddningskostnaden.

16 Tidpunkt för betalning av ersättning

16.1 BETALNING AV ERSÄTTNING

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade fullgjort vad som åligger honom enligt punkterna 12 och 13. Den del av ersättningen, som kan tillkomma den försäkrade om försäkrad egendom återställs eller återanskaffas, ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade visat att så skett. Om myndighetsförbud att återuppföra skadad byggnad överklagats och försäkringsgivaren på grund av detta väntat med att betala ut ersättningen, ska ersättningen betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren fått kännedom om att överklagandet inte lett till ändring. Om polisutredning eller domstolsavgörande enligt kapitel A Egendomsförsäkring punkt 13.8 avvaktas, ska ersättning betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren erhållit utredningen eller värderingen. För den tid som utbetalningen fördröjs genom detta betalas ränta enligt riksbankens diskonto.

16.2 DRÖJSMÅLSRÄNTA

Betalas ersättning senare än vad som anges i punkt 16.1 betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Ränta betalas dock inte om den är mindre än SEK 200. Försäkringsgivaren betalar dock inte den ränta som beror på den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i punkterna 12 och 13.

C Hyresförlustsförsäkring

Vid försäkring av **byggnad** ingår hyresförlustförsäkring även om detta inte anges i försäkringsbrevet/beviset.

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för försäkringstagaren såsom ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för hyresförlust som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 ANSVARSTID

Ansvarstiden är 24 månader om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 6 inträffar.

3 Var försäkringen gäller

3.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för hyresförlust som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6 som inträffar på **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/beviset.

5 Försäkrat intresse

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att hyresförlust inte uppkommer genom inskränkning i den försäkrade rörelsen under ansvarstiden.

Anmärkning

Med hyresförlust avses minskning i hyresintäkt genom att försäkrad byggnad blir helt eller delvis oanvändbar.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för hyresförlust som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 6
- stopp i tillförsel av el, data, gas, vatten eller värme, förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation
- att tillträde till rörelsen hindras genom avspärrning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärrningen uppkommer genom händelse som inte i förväg är planlagd.

6.1.1 LEVERANTÖRSÅTAGANDE

Försäkringen gäller för hyresförlust även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan är ansvarig på grund av kontrakt, garanti eller liknande åtagande.

7 Vad försäkringen inte gäller för

7.1 FÖRLÄNGD AVBROTTSTID

Ersättning lämnas inte för hyresförlust som beror på förlängd **avbrottstid** orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

7.2 FÖRBÄTTRING, UTVIDGNING ELLER ANNAN FÖRÄNDRING

Ersättning lämnas inte heller för sådan hyresförlust som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess **återställande** till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

9.1 FÖRSÄKRINGSBELOPP

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset utgör försäkringsbeloppet 300 Prisbasbelopp. Högsta ersättning är dock begränsad enligt nedan.

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

Vid hyresförlust till följd av annan skada än enligt punkt 9.2.1, 9.2.8 och 9.2.12 är ersättningen begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle. Högsta ersättning sammanlagt för **avbrott**, hyresförlust och extrakostnad till följd av samma skada är begränsad till angiven årsomsättning, dock högst SEK 30 000 000.

9.2.1 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROT

Vid skada enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 9.2.1, är den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skada genom **jordskred, jordras, bergras, lavin, jordskalv**, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- SEK 1 000 000 per skadetillfälle vid skada genom **skyfall**, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

9.2.8 HYRESFÖRLUST TILL FÖLJD AV SKAdegÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Vid skadegörelse utan samband med **inbrott** eller **utbrott** är den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle.

9.2.12 AVSPÄRRNING BEORDRAD AV RÄDDNINGSTJÄNST ELLER POLISMYNDIGHET

Vid hyresförlust till följd av avspärrning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst SEK 400 000 per skadetillfälle.

10 Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från uppkommen hyresförlust värderad enligt punkt 14, eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut samt räddningskostnad enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 12.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. För hyresförlustförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 10, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset. Vid samtidig egendomsskada, **avbrott**, hyresförlust och/eller extrakostnad tillämpas endast en självrisk.

11 Säkerhetsföreskrifter

För hyresförlustförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.20.

12 Åtgärder vid skada

12.1 RÄDDNINGSPLIKT

Den försäkrade ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad och oskadad egendom
- utan uppskov vidta lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- söka bereda sådana arbetstagare, som genom skadan blivit arbetslösa, annan produktiv sysselsättning än den ordinarie arbetsuppgiften.

12.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV RÄDDNINGSPLIKT

Om den försäkrade uppsåtligen eller av grov vårdslöshet inte uppfyller sin räddningsplikt enligt ovan och om det kan antas ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningsskyldighet.

12.3 RÄDDNINGSSKOSTNAD

Försäkringsgivaren ersätter den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt punkt 12.1, om de med hänsyn till omständigheterna varit skäliga. Räddningskostnader ersätts med högst de belopp varmed åtgärderna minskat förlusten. Medför sådan kostnad nytta även under eventuell karenstid eller efter ansvarstidens slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla under ansvarstiden med undantag av karenstiden.

13 Anmälan om skada mm

13.2 ERSÄTTNINGSKRAV

Ersättningskrav ska framställas till försäkringsgivaren senast ett år från **ansvarstidens** slut. Annars går rätten till ersättning förlorad.

I övrigt gäller vad som sägs i Egendomsförsäkring punkt 13, även för hyresförlustförsäkringen.

14 Skadevärderingsregler

Skada värderas efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg av skäliga räddningskostnader.

14.1 UTHYRD LOKAL

För uthyrd lokal beräknas hyresförlusten till skillnaden mellan å ena sidan den nedsättning i hyran som hyresgästen enligt lag kan kräva och å andra sidan minskade kostnader för uppvärmning, belysning med mera samt ränta på ersättning för egendomsskadan. Vid beräkning av hyresförlust ska avdrag göras för sådan ökning av hyresintäkt som till följd av skadan uppstått genom uthyrning av annan lokal som **försäkringstagaren** äger.

14.2 UPSÄGNING I FÖRTID

Gör hyresgäst bruk av sin rätt enligt lag att med anledning av skada säga upp hyresavtalet före hyrestidens utgång och kan lokalen sedan den reparerats inte hyras ut för den återstående tiden, ersätts hyresförlust även för denna tid. Ersättning på grund av detta lämnas dock för högst 3 månader. Försäkringen gäller endast för sådan hyresförlust som uppkommer under ansvarstiden.

15 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersättning för genom skadan uppkommen hyresförlust.

15.1 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- hyresförlust värderad enligt punkt 14
- ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
- räddningskostnad enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 12.3, med avdrag för
  - självrisk enligt punkt 10
  - övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 11.20.

15.4 UNDERFÖRSÄKRING OCH OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

Om ersättning för egendomsskada ska minskas enligt kapitel A Egendomsförsäkring punkt 15.7, på grund av underförsäkring eller otillräckligt kalkylbelopp ska ersättningen för hyresförlust minskas i motsvarande grad.

16 Tidpunkt för betalning av ersättning

16.1 BETALNING AV ERSÄTTNING

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade fullgjort vad som åligger honom enligt punkterna 12 och 13. Den del av ersättningen, som kan tillkomma den försäkrade om försäkrad egendom återställs eller återanskaffas, ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade visat att så skett.

Om myndighetsförbud att återuppföra skadad byggnad överklagats och försäkringsgivaren på grund av detta väntat med att betala ut ersättningen, ska ersättningen betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren fått kännedom om att överklagandet inte lett till ändring. Om polisutredning eller domstolsavgörande enligt kapitel A Egendomsförsäkring punkt 13.8 avvaktas, ska ersättning betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren erhållit utredningen eller värderingen. För den tid som utbetalningen fördröjs genom detta betalas ränta enligt riksbankens diskonto.

16.2 DRÖJSMÅLSRÄNTA

Betalas ersättning senare än vad som anges i punkt 16.1 betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Ränta betalas dock inte om den är mindre än SEK 200. Försäkringsgivaren betalar dock inte den ränta som beror på den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i punkterna 12 och 13.

D Extrakostnadsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen avser i försäkringsbrevet/beviset angiven verksamhet och gäller för **försäkringstagaren** såsom innehavare av försäkrad rörelse eller ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

2 När försäkringen gäller

Ersättning lämnas för extrakostnader, som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden), i syfte att driva verksamheten vidare.

2.1 ANSVARSTID

Ansvarstiden är 12 månader utom vid **maskinskada** då den är 6 månader och räknas från den tidpunkt skada enligt punkt 6 inträffar.

3 Var försäkringen gäller

3.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6.1 som inträffar på **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/beviset.

3.2 PÅ ANNAN PLATS

3.2.1 KUND- OCH LEVERANTÖRSAVBROTT

Vid extrakostnad till följd av skada hos kund eller leverantör enligt punkt 6.2.1 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset.

3.2.2 ARBETSOMRÅDE

Vid extrakostnad till följd av skada på **arbetsområde** enligt punkt 6.2.2 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden.

5 Försäkrat intresse

Försäkringen avser under ansvarstiden uppkomna rimliga extrakostnader för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 6
- stopp i mer än 24 timmar i tillförsel av el, data, gas, vatten eller värme förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation
- att tillträde till rörelsen hindras genom avspärrning beordrad av Rådningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärrningen uppkommer genom händelse som inte i förväg är planlagd.

6.2 PÅ ANNAN PLATS

6.2.1 EXTRAKOSTNAD TILL FÖLJD AV SKADA HOS LEVERANTÖR

Försäkringen gäller för extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av skada hos kund eller genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av ersättningsbar skada enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 6, som inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken **försäkringstagaren** har gällande kontrakt. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveranskontraktet återstående kontraktstiden.

6.2.2 EXTRAKOSTNAD PÅ ARBETSOMRÅDE

Anges det i försäkringsbrevet/beviset att entreprenadförsäkring ingår gäller försäkringen även för extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar egendomsskada enligt villkor för Entreprenadförsäkring.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser, AA, punkt 6.1, gäller följande.

7.1 FÖRLÄNGD AVBROTTSTID

Försäkringen omfattar inte

- egendomsskada och värdeminskning
- kostnad som beror på att skadad egendom inte omedelbart återanskaffas, såvida inte dröjsmålet beror på hinder utanför försäkringstagarens kontroll
- förlust av inkomst eller goodwill
- vite genom försenad eller utebliven leverans
- extrakostnader som beror på felprogrammering.

7.2 FÖRLÄNGD AVBROTTSTID

Ersättning lämnas inte för extrakostnad som beror på förlängd **avbrottstid** orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

7.3 FÖRBÄTTRING, UTVIDGNING ELLER ANNAN FÖRÄNDRING

Ersättning lämnas inte för sådan extrakostnad som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess **återställande** till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

9.1 FÖRSÄKRINGSBELOPP

Försäkringen gäller med i försäkringsbrevet angivet försäkringsbelopp. Beloppet är **första risk**.

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

Högsta ersättning sammanlagt för **avbrott**, hyresförlust och extrakostnad till följd av samma skada är begränsad till angiven årsomsättning, dock högst SEK 30 000 000. För vissa skadehändelser är högsta ersättning begränsad enligt nedan.

9.2.1 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTT

Vid skada enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 9.2.1, är den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skada genom **jordskred, jordras, bergras, lavin, jordskalv**, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- SEK 1 000 000 per skadetillfälle vid skada genom skyfall, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i byggnad eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

9.2.6 TRANSPORT, MONTERING, DEMONTERING SAMT FÖRFLYTTNING

Extrakostnad till följd av skada vid transport, montering, demontering samt förflyttning ersätts med högst SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.8 SKADEGÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Vid skadegörelse utan samband med **inbrott** eller **utbrott** är den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle.

9.2.11 KUND- OCH LEVERANTÖRSAVBROTT

Extrakostnad till följd av skada hos kund eller leverantör, enligt 6.2.1, ersätts med högst SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.12 AVSPÄRRNING BEORDRAD AV RÄDDNINGSTJÄNST ELLER POLISMYNDIGHET

Extrakostnad till följd av avspärrning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.14 MASKINSKADA

Ersättning för extrakostnad till följd av ersättningsbar maskinskada lämnas med högst SEK 40 000 per skadetillfälle.

10 Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad extrakostnad enligt punkt 14 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. För extrakostnadsförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 10. Vid samtidig egendomsskada, **avbrott**, hyresförlust och/eller extrakostnad tillämpas endast en självrisk, den högsta.

11 Säkerhetsföreskrifter

För extrakostnadsförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.20.

12 Åtgärder vid skada

12.1 RÄDDNINGSPLIKT

Den försäkrade ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad och oskadad egendom
- utan uppskov vidta lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- söka bereda sådana arbetstagare, som genom skadan blivit arbetslösa, annan produktiv sysselsättning än den ordinarie arbetsuppgiften.

12.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV RÄDDNINGSPLIKT

Om den försäkrade uppsåtligen eller av grov vårdslöshet inte uppfyller sin räddningsplikt enligt ovan och om det kan antas ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningsskyldighet.

12.3 RÄDDNINGSSKOSTNAD

Försäkringsgivaren ersätter den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt punkt 12.1, om de med hänsyn till omständigheterna varit skäliga. Räddningskostnader ersätts med högst de belopp varmed åtgärderna minskat förlusten. Medför sådan kostnad nytta även under eventuell karenstid eller efter ansvarstidens slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på ansvarstiden med undantag av karenstiden.

13 Anmälan om skada mm

13.2 ERSÄTTNINGSKRAV

Ersättningskrav ska framställas till försäkringsgivaren senast ett år från **ansvarstidens** slut. Annars går rätten till ersättning förlorad.

I övrigt gäller vad som sägs i Egendomsförsäkring punkt 13, även för extrakostnadsförsäkringen.

14 Skadevärderingsregler

Skada värderas löpande under ansvarstiden. Skadebeloppet utgörs av verifierad extrakostnad enligt punkt 5.

15 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersättning för genom skadan uppkomna extrakostnader.

Försäkringsgivaren ersätter löpande under ansvarstiden

- skada värderad enligt punkt 14 med avdrag för självrisk enligt punkt 10.

15.3 FASTSTÄLLANDE AV FÖRSÄKRINGSBELOPP

Försäkringsbeloppet ska motsvara de extrakostnader som uppkommer för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

16 Tidpunkt för betalning av ersättning

16.1 BETALNING AV ERSÄTTNING

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade fullgjort vad som åligger honom enligt punkterna 12 och 13. Den del av ersättningen, som kan tillkomma den försäkrade om försäkrad egendom återställs eller återanskaffas, ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade visat att så skett. Om myndighetsförbud att återuppföra skadad byggnad överklagats och försäkringsgivaren på grund av detta väntat med att betala ut ersättningen, ska ersättningen betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren fått kännedom om att överklagandet inte lett till ändring. Om polisutredning eller domstolsavgörande enligt kapitel A Egendomsförsäkring punkt 13.8 avvaktas, ska ersättning betalas senast en månad efter det att försäkringsgivaren erhållit utredningen eller värderingen. För den tid som utbetalningen fördröjs genom detta betalas ränta enligt riksbankens diskonto.

16.2 DRÖJSMÅLSRÄNTA

Betalas ersättning senare än vad som anges i punkt 16.1 betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Ränta betalas dock inte om den är mindre än SEK 200. Försäkringsgivaren betalar dock inte den ränta som beror på den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i punkterna 12 och 13.

E Ansvarsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** (den försäkrade) och anställda hos den försäkrade för skada orsakad i tjänsten. Som anställd anses:

- Fysisk person som utför arbetsuppgifter i försäkrad verksamhet om ersättning för dennes arbete utgår från den försäkrade.
- Studerande som praktiserar hos den försäkrade.
- Styrelseledamot, dock endast i samband med utövande av tjänst eller ideellt uppdrag hos den försäkrade.
- Fysisk person som tillfälligt tillhandahålles den försäkrade av arbetsförmedling eller liknande förmedling för att utföra arbetsuppgifter som normalt utförs av anställd.

1.1 FASTIGHETSÄGARANSVAR

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

1.2 BYGGHERREANSVAR

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** vid byggnads- och anläggningsarbete, utförd på försäkrad fastighet/byggnad.

1.3 MEDFÖRSÄKRAD

Försäkringen gäller även för eventuell medförsäkrad som anges i försäkringsbrev/bevis.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skadeståndskrav som avser skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden). I försäkringsbrevet/beviset anges om andra regler gäller för ansvarsförsäkringens giltighet.

2.1 MILJÖSKADA

Vid **miljöskada** gäller försäkringen för skadeståndskrav som framställs mot den försäkrade under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

Anmärkning

Ett skadeståndskrav anses framställt då den försäkrade för första gången får ett skriftligt ersättningskrav eller då den försäkrade skriftligen underrättat försäkringsgivaren om att skada uppkommit. Den tidigare av dessa två tidpunkter är avgörande.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar i hela världen utom i **Nordamerika**, annat än som anges i punkt 3.1 och 3.2 eller i försäkringsbrevet/beviset.

Nordamerika

Om tilläggsavtal träffats - vilket i så fall framgår av försäkringsbrevet/beviset - gäller försäkringen för person- och sakskada som inträffar i **Nordamerika** eller för skadeståndskrav som grundas på i **Nordamerika** gällande skadeståndsrätt.

3.1 FÖRSÄLJNINGS- OCH INKÖPSRESOR

Vid försäljnings- och inköpsresor samt vid deltagande i konferenser och mässor gäller försäkringen för skada som inträffar i hela världen.

3.2 BYGGHERREANSVAR OCH MILJÖSKADA

Vid byggherreansvar och **miljöskada** gäller försäkringen endast för skada som inträffar inom Norden.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för i försäkringsbrevet/beviset angiven verksamhet.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 OMFATTNING

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet enligt

- allmänna skadeståndsrättsliga regler
- allmänna bestämmelser utgivna av branschorganisation inom den försäkrades verksamhetsområde
- sedvanligt kontrakt med järnvägsförvaltning för skada genom rullande materiel, överskriden lastprofil, trafik på stickspår eller begagnande av obehövad järnvägsövergång
- sedvanligt kontrakt med strömleverantör där den försäkrade övertagit ansvar enligt lagen om elektriska anläggningar
- sedvanligt nyttjanderättsavtal med fastighetsägaren avseende övertaget fastighetsägaransvar
- avtal om personaluthyrning där den försäkrade åtagit sig ansvar för skada orsakad av utyrd personal.

6.1.1 PERSON- OCH SAKSKADA

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada. Om försäkringen gör undantag för viss person- eller sakskada gäller försäkringen inte heller för förmögenhetsskada till följd av den undantagna skadan.

Försäkringen omfattar inte ren förmögenhetsskada med vilket förstås ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada (se dock punkt 6.1.2 och 6.1.3).

6.1.2 SKADA ENLIGT MILJÖBALKEN

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person-, sak- och ren förmögenhetsskada som består i eller är en följd av **miljöskada** enligt Miljöbalken, enligt 6.1.2.1 och 6.1.2.2..

6.1.2.1 BYGGHERREANSVAR

Försäkringen gäller för den försäkrade i egenskap av **byggherre** på egen eller brukad fastighet när

- byggnads- och anläggningsarbete på sådan fastighet utförs för försäkringstagarens räkning och uppgår till högst SEK 800 000 under försäkringsåret.

6.1.2.2 MILJÖSKADA TILL FÖLJD AV TILLFÄLLIGT FEL

Försäkringen gäller för den försäkrades skadeståndsskyldighet för **miljöskada**, enligt Miljöbalken (1988:808) eller andra grannelagsrättsliga regler under förutsättning att

- fel tillfälligt begås
- fel plötsligt och oförutsett uppkommer på **byggnad**, anläggning eller anordning.

6.1.3 EKONOMISK OCH IDEELL SKADA VID DATAREGISTERANSVAR

Försäkringen omfattar även skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada som den försäkrade i egenskap av registeransvarig kan åläggas enligt 48 § Personuppgiftslagen (1998:204, PUL).

6.1.4 NYCKELFÖRLUST

Försäkringen ersätter skäligen kostnad för ändring - eller om så är nödvändigt - byte av lås i fastighet inom Sverige i samband med att omhändertagen nyckel förkommit under förutsättning att **försäkringstagaren** är skyldig att svara för sådan kostnad.

6.1.5 HYRD LOKAL ELLER BYGGNAD

Försäkringen gäller för skadeståndskrav till följd av brandskada eller skada till följd av utströmmande vatten, på lokal eller byggnad eller del därav, som den försäkrade eller för hans räkning annan person hyr eller leasar, om inte den försäkrade enligt avtal är skyldig att teckna brandförsäkring för lokalen eller byggnaden.

6.2 ÅTAGANDE

Vid skadeståndskrav som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga för skadan tillämplig självrisk åtar sig Försäkringsgivaren gentemot den försäkrade att

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljeförfarande och i det fallet betala de rättegångs- eller skiljedomskostnader som uppkommer för den försäkrade eller som denne åläggs att betala och som denne inte kan få av motpart eller annan
- betala det skadestånd den försäkrade är skyldig att utge.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser AA, punkt 6, gäller följande undantag.

7.1 FÖRSÄKRADS EGENDOM

Försäkringen gäller inte för skada på försäkrads egendom.

7.2 KRAV MELLAN FÖRSÄKRADE

Försäkringen gäller inte för skadeståndskrav mellan de försäkrade, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset.

7.3 GEMENSAMMA EKONOMISKA INTRESSEN

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset gäller försäkringen inte för skadeståndskrav mellan den försäkrade och den försäkrades moder- eller dotterbolag, eller skadeståndskrav mellan den försäkrade och ett företag eller en verksamhet

- i samma koncern
- där ägarrelationen mellan den försäkrade och den som kräver skadestånd är 50% eller mer
- där den försäkrade ensam eller tillsammans med medförsäkrad, eller aktieägare i dessa, eller aktieägarens nära anhörig har mer än 50% ägande eller betydande inflytande.

7.4 LEVERERAD PRODUKT ELLER AVLÄMNAT ARBETE

7.4.1 SKADA PÅ LEVERERAD PRODUKT ELLER AVLÄMNAT ARBETE

Försäkringen gäller inte för skada på produkt som den försäkrade levererar eller för felaktigt utfört arbete.

Försäkringen gäller dock för skada på produkt som den försäkrade tidigare levererat eller tidigare avlämnat arbete om skadan

- inträffar till följd av att den försäkrade fullgör annat avtal än det tidigare leveransavtalet eller
- utför underhålls- eller servicearbeten efter garantitidens utgång.

7.4.2 KOSTNADER VID FEL I PRODUKT ELLER AVLÄMNAT ARBETE

Försäkringen omfattar inte kostnader för någon av följande åtgärder som avser eller har anknytning till levererade produkter eller avslutade arbeten:

- Att spåra produkter som har satts på marknaden.
- Information med anledning av fel, defekt eller säkerhetsbrist.
- Reklamation eller undersökning.
- Återtagande eller borttagande.
- Omleverans eller utbyte.
- Prisavdrag, täckningsköp eller hävning.
- Reparation, ändring eller justering.
- Deponering eller destruktion.

7.5 UTFÄSTELSE, GARANTI ELLER MARKNADSFÖRING

Försäkringen gäller inte för skada i den mån skadeståndskravet endast kan grundas på uttrycklig eller underförstådd utfästelse, garanti eller marknadsföring.

7.6 SÄRSKILT ÅTAGANDE

Försäkringen gäller inte för skada som försäkrad eller någon för vilken han svarar genom särskilt avtal åtagit sig att ersätta utöver gällande skadeståndsrätt eller försäkrat avtal.

7.7 BERUSNING ELLER DROGPÅVERKAN

Försäkringen gäller inte för skada orsakad under självorsakad berusning eller annan drogpåverkan. Detta undantag gäller dock endast om försäkrads arbetsledning eller företagsledning hade kännedom om berusningen eller påverkan.

7.8 KÄNDA FEL

Försäkringen gäller inte för **skada genom levererad produkt** eller avslutat arbete om den försäkrade eller dennes arbetsledning känt till, eller borde ha känt till, felet eller bristen innan skadan uppkom och låtit bli att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den.

7.9 BRISTANDE UNDERSÖKNING

Försäkringen gäller inte om den försäkrade eller dennes arbetsledning inte låtit utföra sedvanliga undersökningar, provningar eller analyser för att fastställa levererad produkts eller avslutat arbetes lämplighet för avsett ändamål och detta medfört att defekt i produkten eller arbetet inte upptäckts.

7.10 UNDANTAG FÖR VISS VERKSAMHET

7.10.1 RÅDGIVANDE VERKSAMHET (KONSULTUPPDRAG)

Försäkringen gäller inte för skada till följd av fel eller försummelse i samband med konsultuppdrag.

7.10.2 STORA EVENEMANG

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset gäller försäkring inte för skada som uppkommit vid arrangemang med fler än 10 000 besökare.

7.11 BYGGHERREANSVAR OCH MILJÖSKADA

7.11.1 BYGGHERREANSVAR

Försäkringen gäller inte för skada som omfattas av Miljöbalken (1998:808) eller andra grannelagsrättsliga regler som den försäkrade kan bli ansvarig för i egenskap av **byggherre** vid mark-, byggnads-, anläggnings- eller installationsarbete. Undantaget gäller dock inte vid skada enligt punkt 6.1.2.1.

7.11.2 MILJÖSKADA TILL FÖLJD AV GRADVIS PÅVERKAN

Försäkringen gäller inte för **miljöskada** till följd av gradvis påverkan. Undantaget gäller dock inte vid **miljöskada** enligt punkt 6.1.2.2.

7.12 SKADA GENOM MOTORFORDON, FARTYG, SPÅRBUNDNA FORDON OCH LUFTFARTYG

7.12.1 MOTORFORDON

Försäkringen gäller inte för skada som

- omfattas av Trafikskadelagen (1975:1410, TSL) eller motsvarande utländsk lagstiftning
- inträffar till följd av trafik med motorfordon när det används inom inhägnat område

7.12.2 FARTYG OCH ANSVAR PÅ SJÖN

Försäkringen gäller inte för sakskada till följd av kollision orsakad genom fartyg eller båt eller av dessa bogserade föremål.

7.12.3 SPÅRBUNDNA FORDON

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset gäller försäkringen inte för skada genom spårbundna fordon. Undantaget avser inte sådan trafik som omfattas av punkt 6.1 Omfattning, 3 punkten.

7.12.4 FLYG- OCH FLYGPLATSANSVAR

Försäkringen gäller inte för skada genom

- luftfartyg eller produkter ingående i luftfartyg
- markutrustning avsedd att användas i samband med luftfart

Försäkringen gäller inte heller för det ansvar som kan åläggas den försäkrade i egenskap av flygplatsansvarig eller i samband med flygledning.

7.13 FARLIGA PRODUKTER, INGREDIENSER OCH KOMPONENTER

7.13.1 LÄKEMEDEL

Försäkringen gäller inte för skada genom **läkemedel**.

7.13.2 TOBAK

Försäkringen gäller inte för personskada orsakad av skadebringande egenskaper hos tobak/tobaksprodukter.

7.13.3 BLODPRODUKTER MM

Försäkringen gäller inte för skada som, direkt eller indirekt, orsakats av AIDS, HIV eller andra sjukdomar relaterade till produkter eller preparat från människoblod, serum eller andra kroppsvätskor. Försäkringen gäller inte heller för skada som är en direkt eller indirekt följd av dessa.

7.14 OMHÄNDERTAGEN EGENDOM

Försäkringen gäller inte för skada på

- egendom som den försäkrade eller för hans räkning annan person hyrt, leasat, lånat eller annars nyttjat. Dock gäller försäkringen enligt punkt 6.1.5 vid skada på hyrd lokal eller fastighet.
- motordrivna fordon, luftfartyg, skepp eller båtar som den försäkrade eller någon som denne ansvarar för har omhändertagit, lånat eller annars nyttjat
- egendom som den försäkrade enligt avtal ska transportera, lagra eller lyfta.

7.14.1 NYCKELFÖRLUST

Vid nyckelförlust gäller inte försäkringen

- om nyckel var märkt med namn och/eller adress i klartext
- vid stöld ur olåst bil.

Omhändertagen nyckel ska i övrigt hanteras med normal aktsamhet

7.15 FÖRUTSEBAR SKADA

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas av handlande eller underlåtenhet att handla som - med hänsyn till omständigheterna - innebär en betydande risk för skadans uppkomst. Försäkringen gäller dock om den försäkrade kan visa att varken den försäkrade eller dennes arbetsledning är medveten om eller borde ha varit medveten om skaderisken.

7.16 LAG, MYNDIGHETS FÖRESKRIFT ELLER BESLUT

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas genom åsidosättande av lag, myndighets föreskrift eller beslut, domstols dom eller beslut, såvida inte den försäkrade kan visa att den försäkrade eller dennes arbetsledning varken har eller borde ha haft kännedom om åsidosättandet.

7.17 ANNAN FÖRSÄKRING

Försäkringen gäller inte för **arbetsskada** som drabbar anställd till den försäkrade eller **patientskada** som kan ersättas genom arbetsskade-, social- eller patientförsäkring, annan gällande försäkring eller ersättningsform eller som tjänsteförmån. Undantaget tillämpas dock inte i den mån lagenlig regressrätt föreligger mot den försäkrade.

7.18 BÖTER, VITEN ELLER STRAFFSKADESTÅND

Försäkringen omfattar inte böter, viten, straffskadestånd (till exempel "punitive damages") eller andra liknande kostnader.

7.19 FÖRSENING

Försäkringen gäller inte för skada som har samband med försening av något slag på den försäkrades sida.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet/beviset, utgör högsta ersättning som försäkringsgivaren betalar för skadestånd, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

9.1 SAMMANLAGD ERSÄTTNINGSSKYLDIGHET

Försäkringsgivarens sammanlagda ersättningsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada är begränsad till ett försäkringsbelopp för varje skada och totalt två försäkringsbelopp per försäkringsår, dock med begränsningar enligt punkt 9.2 till 9.7. De i tillägg till ansvarsförsäkringen angivna försäkringsbeloppen ingår i det totala försäkringsbeloppet för ansvarsförsäkringen.

9.2 FLERA SKADOR - SERIESKADA

9.2.1 SKADA GENOM LEVERERAD PRODUKT - PRODUKTANSVAR

Vid **skada genom levererad produkt** är ersättningen begränsad till ett försäkringsbelopp för skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter oavsett om skadorna inträffar under ett eller flera försäkringsår. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då första skadan inträffar.

9.2.2 FLERA SKADOR AV SAMMA ORSAK VID SAMMA TILLFÄLLE

Vid flera skador som uppkommer av samma orsak och inträffar vid samma tillfälle är ersättningen begränsad till sammanlagt ett försäkringsbelopp.

9.2.3 FLERA MILJÖSKADOR AV SAMMA ORSAK

Vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning oavsett under vilket år skadeståndskrav framställs är ersättningen begränsad till ett försäkringsbelopp. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då skadeståndskrav första gången framställs.

9.3 BYGGHERREANSVAR OCH MILJÖSKADA

9.3.1 BYGGHERREANSVAR

Vid skada på grund av byggnads- och anläggningsarbeten på egen fastighet är försäkringsbeloppet vid

- sak- och **ren förmögenhetsskada** SEK 1 000 000 vid varje skada och totalt per försäkringsår
- personskada SEK 10 000 000 vid varje skada och totalt per försäkringsår.

9.3.2 MILJÖSKADA TILL FÖLJD AV TILLFÄLLIGT FEL

Vid skadeståndsskyldighet för sak- och personskada samt **ren förmögenhetsskada** enligt Miljöbalken (1998:808) till följd av tillfälligt fel är försäkringsbeloppet SEK 1 000 000 vid varje skada och totalt per försäkringsår.

9.4 SKADA VID DATAREGISTERANSVAR

Vid skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada vid dataregisteransvar är ersättningen begränsad till SEK 400 000 vid varje skada.

9.5 SKADA VID LYFT

Vid skada på egendom som lyfts är ersättningen begränsad till SEK 200 000 vid varje skada.

9.6 SKADA PÅ HYRD LOKAL ELLER BYGGNAD

Vid skada på hyrd lokal eller byggnad är ersättningen begränsad till SEK 5 000 000 vid varje skadetillfälle och sammanlagt per försäkringsår.

9.7 SKADA PÅ OMHÄNDERTAGEN EGENDOM OCH NYCKELFÖRLUST

Vid skada på omhändertagen egendom eller vid nyckelförlust enligt punkt 6.1.4 är ersättningen begränsad till SEK 2 000 000 vid varje skada och högst SEK 4 000 000 per försäkringsår, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset.

10 Självrisk

10.1 GRUNDSJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda kostnaderna för skadestånd, försäkringsgivarens utredning, förhandling, rättegång, skiljeförfarande och räddningsåtgärd ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet/beviset (grundsjälvrisk).

10.1.1 FLERA SKADOR - SERIESKADA

Endast en självrisk - den som gäller då den första skadan inträffar - ska tillämpas

- vid flera skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter
- för flera skador som uppkommer av samma orsak och vid samma tillfälle.

10.1.1.1 MILJÖSKADA

Endast en självrisk - den som gäller då skadeståndskrav framställs första gången - ska tillämpas

- vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning.

10.2 SÄRSKILD SJÄLVRISK

För vissa skadehändelser gäller annan självrisk enligt nedan. Är den valda grundsjälvrisken högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsjälvrisken.

10.2.1 HETA ARBETEN

Självrisken är 30% av skadekostnaden, dock lägst 1 **prisbasbelopp** och högst 10 **prisbasbelopp** vid sakskada genom **heta arbeten**.

10.2.2 BRANDFARLIG VÄTSKA

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** vid sakskada genom brandfarlig vätska samt oljor av alla slag.

10.2.3 SPRÄNGNING

Självrisken är 30% av skadekostnaden, dock lägst 1 **prisbasbelopp** och högst 10 **prisbasbelopp** vid sakskada genom sprängning.

10.2.4 BYGGHERREANSVAR OCH MILJÖSKADA

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** vid varje skada som ersätts vid byggherreansvar och **miljöskada** till följd av tillfälligt fel enligt punkt 6.1.2.1 och 6.1.2.2.

10.2.5 NORDAMERIKA

Självrisken är 3 **prisbasbelopp** vid varje skada som inträffar i **Nordamerika**.

10.2.6 OMHÄNDERTAGEN GENDOM OCH NYCKELFÖRLUST

Självrisken vid varje skada är 10% av skadebeloppet, dock lägst vald grundsjälvrisk.

11 Säkerhetsföreskrifter

11.1 DOKUMENTATIONSPLIKT

Den försäkrade ska i rimlig omfattning förvara dokumentation i form av konstruktionsritningar, tillverkningsplaner, program- och systemtester, recept, instruktioner, bruksanvisningar, avtal, garantier och liknande handlingar på sådant sätt att de på försäkringsgivarens begäran kan uppvisas när det kan vara av betydelse för skadeutredning.

11.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFT

Om den försäkrade inte iakttar sina skyldigheter och det kan antas vara till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning, som annars borde ha betalats.

12 Åtgärder vid skada

12.1 RÄDDNINGSPLIKT

Den försäkrade ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat.

Detta innebär att

- den försäkrade är skyldig att begränsa verkningarna av händelse som kan medföra skadeståndsskyldighet
- den försäkrade ska medverka till att eventuell återkravs rätt mot tredje man bevaras
- de föreskrifter som försäkringsgivaren meddelar ska följas.

12.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV RÄDDNINGSPLIKT

Om den försäkrade uppsåtligt eller av grov vårdslöshet inte uppfyller sin räddningsplikt enligt ovan och om det kan antas ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars borde ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningsskyldighet.

12.3 RÄDDNINGSSKOSTNAD

Försäkringsgivaren ersätter den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt punkt 12.1, om de med hänsyn till omständigheterna varit skäliga.

12.3.1 BEFARAD SKADA OCH SANERING

Ersättning lämnas dock inte för att avvärja befarad skada på grund av defekt hos levererad produkt eller egendom. Ersättning lämnas inte heller för kostnad för sanering av egen egendom eller på fastighet som ägs, hyrs eller annars nyttjas av den försäkrade.

13 Anmälan om skada mm

Den försäkrade ska snarast möjligt, dock senast inom ett år, skriftligen underrätta försäkringsgivaren om

- skadeståndskrav som framställts mot försäkrad, oavsett om kravet har preciserats ekonomisk,
- sin kännedom om att någon avser att framföra skadeståndskrav mot försäkrad
- handling som försäkrad inser eller har skälig anledning anta kan komma att leda till skadeståndskrav.

Om skadeståndskrav inte framförts till försäkringsgivaren inom ett år från den tidpunkt då den försäkrade mottagit detta är försäkringsgivaren fri från ersättningsskyldighet.

13.1 POLISANMÄLAN

Vid nyckelförlust ska polisanmälan göras och kopia på anmälan sändas in till försäkringsgivaren.

13.4 SKYLDIGHET ATT LÄMNA UPPLYSNINGAR

Den försäkrade är skyldig att utan dröjsmål lämna försäkringsgivaren handlingar och andra upplysningar som kan vara av betydelse för skadeutredning.

13.5 SKYLDIGHET ATT UTREDA, VITNA MED MERA

Den försäkrade är skyldig att utan ersättning verkställa de utredningar, analyser och undersökningar med mera, som är av betydelse för bedömning av skadefallet och den försäkrades ansvar, vilka kan genomföras inom den försäkrades verksamhet. Den försäkrade är även skyldig att utan ersättning vid rättegång se till att vittnes- och sakkunnigbevisning kan föras med hjälp av hos honom anställd personal i nödvändig utsträckning.

13.6 ORIKTIGA UPPGIFTER I SAMBAND MED SKADA

Om den försäkrade uppsåtligt eller av grov vårdslöshet oriktigt uppger, förtiger eller döljer något av betydelse för skadans bedömning är försäkringsgivaren gentemot försäkrad berättigad till skäligt avdrag från ersättning som annars borde ha betalats eller till fullständig befrielse från sina åtaganden. Avdrag eller befrielsen enligt ovan gäller även i förhållande till annan försäkrad än den som lämnat oriktiga uppgifter.

13.7 POLISUTREDNING, POLISINTYG OCH DOMSTOLSAVGÖRANDE

Föranleder skada polisutredning eller domstolsavgörande ska förundersökningsprotokoll och eventuell efterföljande dom sändas till försäkringsgivaren.

13.8 POLISUTREDNING OCH RÄTTEGÅNG MED MERA

Har försäkrad i sak som kan beröra försäkringen kallats till förhör inför polismyndighet eller annan myndighet eller har han i sådan sak instämts till domstol, ska han omedelbart underrätta försäkringsgivaren om detta. Försäkringsgivaren äger rätt att utse rättegångsombud samt lämna denne för rättegången erforderliga anvisningar och instruktioner.

Försäkrad är även skyldig att utan ersättning tillse att i erforderlig utsträckning vittnes- och sakkunnigbevisning kan föras med hjälp av hos honom anställd personal.

Försäkrad är skyldig att aktivt medverka i rättegång eller annat rättsligt förfarande. Om ansvar har sin grund i dom som grundas på den försäkrades passivitet eller utevaro från rättens sammanträde eller part underlåtelse att avge svar (tredskodom) äger försäkringsgivaren rätt till fullständig befrielse från sina åtaganden, om det inte är uppenbart att domslutet skulle ha blivit detsamma efter en materiell prövning.

13.9 ANSVARSBEGRÄNSNING

Medför ansvarsbegränsning i avtal inskränkning i **försäkringstagarens** skadeståndsskyldighet och avstår **försäkringstagaren** från att åberopa ansvarsbegränsningen, föreligger inte ersättningskyldighet för försäkringsgivaren.

13.10 UPPGÖRELSE I GODO

Om den försäkrade utan försäkringsgivarens tillåtelse medger skadeståndsskyldighet, godkänner ersättningskrav eller utbetalar ersättning, är försäkringsgivaren fritt från ansvar om inte kravet uppenbart var lagligen grundat.

Den försäkrade är - om försäkringsgivaren så önskar - skyldig att medverka till uppgörelse i godo med den skadelidande.

Har försäkringsgivaren förklarat sig villig att göra upp i godo med den som kräver skadestånd, är försäkringsgivaren fri från skyldighet att svara för därefter uppkommen kostnad, skadestånd samt att företa ytterligare utredning.

13.11 RÄNTEBESTÄMMELSER

Ersättning lämnas inte för räntekostnad som uppkommit på grund av den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som enligt detta villkor ankommer på honom.

13.12 ANSVARSBEGRÄNSNING

Om den försäkrade inte iakttar sina skyldigheter enligt bestämmelserna i punkt 13 och om det kan ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars borde ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningskyldighet.

15 Ersättningsregler

Skada ersätts enligt skadeståndsrättsliga regler.

15.4 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 6.2
- räddningskostnad enligt, punkt 12.3

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 10.

F Rättsskyddsförsäkring

1 Tvister

Se även Gemensamma bestämmelser enligt punkt 4 nedan.

1.2 NÄR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

1.2.1 FÖRSÄKRING I KRAFT I MINST TVÅ ÅR

Försäkringen gäller för tvist som uppkommer under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden) under förutsättning att **försäkringstagaren** har haft rättsskyddsförsäkring för angiven verksamhet i kraft under en sammanhängande tid av minst 2 år, antingen hos försäkringsgivaren eller i annat försäkringsbolag.

1.2.2 FÖRSÄKRING I KRAFT MINDRE ÄN TVÅ ÅR

Försäkringen gäller även för tvist som uppkommer om försäkringen har varit i kraft kortare tid än 2 år vid tvistens uppkomst, om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffat sedan försäkringen trädde i kraft.

1.2.3 VERKSAMHET SOM UPPHÖRT

Har försäkringen upphört att gälla på grund av att den försäkrade verksamheten upphört, gäller försäkringen för tvist som uppkommer efter försäkringstiden, om de händelser och omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffade under den tid försäkringen var i kraft och det därefter inte har gått mer än 10 år.

Anmärkning

Med tvist menas att rättsligen grundat krav framställs och helt eller delvis avvisas av någon annan.

1.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller för tvist eller mål dels med motpart som har hemvist inom Norden, EU eller EFTA, dels som avser fastighet belägen inom Norden.

1.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringsgivaren betalar i följande fall (punkt 1.6.1 till 1.6.4) nödvändiga och skäliga ombuds- och rättegångskostnader som den försäkrade inte kan få betalda av motparten samt skäliga utredningskostnader beställda av ombudet.

1.6.1 I TVIST UTAN RÄTTEGÅNG

Den försäkrades egna ombudskostnader i tvist som kan prövas som tvistemål (t-mål) av tingsrätt, fastighetsdomstol, statens VA-nämnd, Mark- och miljödomstol i Sverige eller motsvarande domstolar i övriga nordiska länder. Såvitt gäller Mark- och miljödomstol avses endast tvist om skadestånd enligt 32 kap Miljöbalken (1998:808). Försäkringen gäller således inte för tvist som endast kan handläggas av administrativa myndigheter, förvaltningsdomstolar eller andra specialdomstolar än vad som anges ovan.

Är tvisten sådan att den först handläggs av annan instans (till exempel kronofogdemyndighet, hyresnämnd, konkurrensverket eller lantmäterimyndighet) betalas endast kostnader som uppkommer efter sådan prövning eller handläggning.

1.6.2 I TVIST MED RÄTTEGÅNG

Försäkringen ersätter rättegångskostnader i tvist enligt punkt 1.6.1 - både den försäkrades egna och sådana som denne efter domstolsprövning förpliktas att utge - som uppstår vid angivna domstolar eller överdomstolar till dessa. I sådana mål gäller försäkringen även för resning, dock endast om resning beviljas, samt även för hyresmål som prövas av Svea Hovrätt. Med rättegångskostnad avses även kostnad för medlare, förordnad enligt 42 kap rättegångsbalken (1942:740).

Rättegångskostnader som den försäkrade vid förlikning under rättegång åtar sig att betala till motpart under förutsättning att det är uppenbart att domstolen skulle ha ålagt den försäkrade att betala rättegångskostnader med högre belopp om tvisten hade prövats.

1.6.3 I TVIST MED SKILJEFÖRFARANDE

Försäkringen gäller för kostnader för skiljeförfarande, om tvisten utan sådant förfarande kunde ha prövats av i punkt 1.6.1 första stycket nämnda domstolar. Ersättning lämnas för kostnader för skiljeförfarande - både den försäkrades egna och sådana som han förpliktigas utge - med undantag för ersättning till skiljemännen.

1.6.4 I TVIST UTANFÖR NORDEN

Vid tvist utanför Norden gäller försäkringen endast vid prövning av allmän domstol.

1.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser AA, punkt 6.1 och punkt 4.7 nedan, gäller följande undantag.

1.7.1 ARBETSTVIST

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende som rör förhållandet mellan arbetsgivare och nuvarande eller förutvarande **arbetstagare** (till exempel tvister gällande provisioner, arbetstvister eller liknande).

1.7.2 SMÅMÅL

Försäkringen gäller inte för tvist där värdet av vad som yrkas är lägre än 0,5 prisbasbelopp och därmed ska handläggas enligt reglerna 1 kap 3 d § Rättegångsbalken (1942:74) - så kallade småmål. Dessa undantag tillämpas inte vid tvist på grund av försäkringsavtalet.

1.7.3 ÖVERLÅTET ANSPRÅK

Försäkringen gäller inte för tvist som avser fordran eller annat anspråk, som överlåtits på den försäkrade eller som gäller borgensåtagande eller liknande åtagande, om det inte är uppenbart att överlåtelsen skett innan tvistens uppkomst

1.7.4 FORDON

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller den försäkrade såsom ägare, brukare eller förare av motor-drivet fordon, husvagn eller annat släpfordon, luftfartyg, skepp, ång-, motor- eller segelbåt.

1.7.5 FASTIGHET

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller den försäkrade såsom ägare av annan fastighet eller innehavare av annan tomträtt än vad som anges i försäkringsbrevet/beviset och inte heller då tvist har samband med köp eller försäljning av fastighet eller tomträtt.

1.7.6 MARK- OCH MILJÖDOMSTOL

Försäkringen gäller inte för tvist som kan falla under prövning av mark- och miljödomstol och där den försäkrade är att anse som sökande part.

1.7.7 MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Försäkringen gäller inte för tvist som rör sådan av **försäkringstagaren** bedriven eller planerad verksamhet eller del av denna som enligt föreskrifter i Miljöbalken (1998:808) kallas miljöfarlig verksamhet, oavsett om dessa föreskrifter åberopas eller inte.

1.7.8 FÖRSÄKRING

Försäkringen gäller inte för tvist som avser skadestånd mot den försäkrade om trafik- eller ansvarsförsäkring täcker eller skulle kunna täcka sådant skadeståndsansvar. Detta gäller oavsett om sådan försäkring är gällande eller inte.

1.7.9 KONKURS

Försäkringen gäller inte för tvist där den försäkrade är konkursgäldenär eller part i ackordsförhandling utan konkurs eller part i förfarande som gäller företagsrekonstruktion.

1.7.10 OBEFOGAT INTRESSE

Försäkringen gäller inte för tvist där den försäkrade inte har befogat intresse av att få sin sak prövad.

1.7.11 BROTT

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller skadestånd eller annat anspråk riktat mot försäkrad på grund av gärning som föranleder misstanke om eller åtal för brott som kräver uppsåt för straffbarhet.

1.7.12 PATENT OCH FÖRETAGSHEMLIGHET

Försäkringen gäller inte för tvist som avser patent eller företagshemlighet.

1.7.13 MARKNADSFÖRINGSLAGEN

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende enligt Marknadsföringslagen (2008:406).

1.7.14 MEDFÖRSÄKRADE BOLAG

Försäkringen gäller inte för tvist som uppkommer mellan företag inom samma koncern eller mellan delägare, eller mellan andra som omfattas av detta försäkringsavtal (medförsäkrade).

2 Skattemål

Se även Gemensamma bestämmelser enligt punkt 4 nedan.

2.2 NÄR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller för tvist i skattemål under förutsättning att försäkringen varit i kraft under det beskattningsår då den händelse som orsakar tvisten inträffade och alljämt är i kraft när målet anhängiggörs. Rättsskyddsförsäkring för skattemål för angiven verksamhet i annat försäkringsbolag under del av denna tid får tillgodoräknas försäkrad.

2.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller för skattemål i Sverige.

2.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringen gäller för nödvändiga och skäliga ombudskostnader i förvaltningsdomstol, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen vid tvist i skattemål angående taxering av den försäkrade verksamheten.

2.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser AA, punkt 6.1 och punkt 4.7 nedan, gäller följande undantag.

2.7.1 SKATTEBROTT

Försäkringen gäller inte skattemål avseende skattebrottslagstiftning.

2.7.2 SKÖNSTAXERING

Försäkringen gäller inte skattemål avseende skönstaxering.

2.7.3 FÖRHANDBESKED

Försäkringen gäller inte skattemål avseende förhandsbesked.

2.7.4 EFTERTAXERING

Försäkringen gäller inte skattemål avseende eftertaxering som beror på att försäkrad fullgjort sin uppgiftsplikt på ett oriktigt sätt.

2.7.5 FASTIGHETSTAXERING

Försäkringen gäller inte skattemål avseende fastighetstaxering.

2.7.6 AKTIER

Försäkringen gäller inte skattemål som har samband med köp eller försäljning av aktier eller andra andelsbevis.

2.7.7 SMÅMÅL

Försäkringen gäller inte skattemål avseende beskattningsfråga där skattebeloppet är lägre än 0,5 **prisbasbelopp**.

2.7.8 AVGIFT - SKATTETILLÄGG

Försäkringen gäller inte vid skattemål avseende avgifter eller skattetillägg.

2.7.9 OMBUDSKOSTNAD OCH STATLIGA MEDEL

Försäkringen gäller inte vid skattemål avseende ombudskostnader i den mån dessa kan betalas av statliga medel.

2.7.10 MERVÄRDESSKATT

Försäkringen gäller inte vid skattemål avseende mervärdesskatt.

3 Miljöbrott

Om det framgår av försäkringsbrevet/beviset att försäkringen omfattar Rättsskydd vid miljöbrott gäller följande. Se även Gemensamma bestämmelser enligt punkt 4 nedan.

3.2 NÄR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringsgivaren lämnar rättsskydd om den försäkrade visar att de händelser eller omständigheter som ligger till grund för misstanke om brott inträffat under den tid rättsskyddsförsäkringen varit i kraft. Rättsskydd lämnas också om försäkringen varit i kraft sedan minst två år när den försäkrade delgavs misstanke om brott.

3.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller vid misstanke om eller åtal för gärning som begåtts i Sverige.

3.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringsgivaren ersätter nödvändiga och skäligen kostnader för försvar av den försäkrade när denne misstänks eller åtalats för brott mot arbetsmiljön eller den yttre miljön. Försäkringen gäller dock inte om den försäkrade misstänks eller åtalats för uppsåtlig gärning.

3.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Se punkt 4.7 nedan.

4 Gemensamma bestämmelser

4.1 VEM FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringen gäller för försäkringstagaren (den försäkrade) och dennes **arbetstagare** för skada orsakad i tjänsten.

4.1.1 FASTIGHETS RÄTTSSKYDD

Vid tvist enligt punkt 1 gäller försäkringen för **försäkringstagaren** såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av fastighet, där verksamheten bedrivs och som till övervägande del används för denna.

4.4 FÖRSÄKRAD VERKSAMHET

Försäkringen gäller för i försäkringsbrevet/beviset angiven verksamhet för skada orsakad i tjänsten.

4.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Utöver undantag enligt punkt 1.7 samt 2.7 och allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser AA, punkt 6.1, gäller följande undantag.

4.7.1 EGET ARBETE MED MERA

Försäkringen gäller inte för kostnader som avser

- eget arbete, förlorad inkomst, resor och uppehälle
- utredning om innehållet i rätt gällande utanför EU och EFTA
- ombuds resor utanför EU och EFTA
- verkställighet av dom, beslut eller avtal.

4.7.2 VISSA MERKOSTNADER

Försäkringen gäller inte för merkostnader som kan uppstå genom att den försäkrade

- anlitar flera ombud eller byter ombud
- anlitar annat ombud än vad som är lämpligt med hänsyn till orten där verksamheten bedrivs eller ärendets natur
- gör sig skyldig till försumlig processföring eller på annat sätt handlar försumligt
- underlåter att i eller utom rättegång tillvarata möjligheten att få ersättning av staten eller av motpart
- krävs på högre ersättning för ombuds- och utredningskostnader än vad som utdömts vid domstolsprövning.

4.7.3 STATLIG RÄTTSHJÄLP

Försäkringen gäller inte för kostnad som skulle ha betalats av allmänna medel om den försäkrade ansökt om allmän rättshjälp.

4.9 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

4.9.1 TVIST OCH SKATTEMÅL

Försäkringsgivarens ersättningsskyldighet vid varje tvist eller skattemål anges i försäkringsbrevet/beviset. Ersättningen för samtliga tvister som uppkommer under ett försäkringsår är begränsad till SEK 1 000 000. Kan den försäkrade i en och samma skada få ersättning från flera försäkringar i ett eller flera försäkringsbolag begränsas ersättningen så att den tillsammans med ersättningen från övriga försäkringar uppgår till högst försäkringsbeloppet som anges i försäkringsbrevet/beviset.

4.9.1.1 EN ELLER FLERA TVISTER

En tvist föreligger när

- två eller fler av de försäkrade står på samma sida i en tvist,
- försäkrad har flera tvister som avser samma angelägenhet eller där yrkandena stöder sig på väsentligen samma händelser eller omständigheter även om yrkandena inte stöder sig på samma rättsliga grund,
- flera tvister enligt 14 kap rättegångsbalken handläggs eller skulle kunna handläggas gemensamt i rättegång vid domstol, även om de handläggs som olika mål vid ett eller flera tillfällen,
- flera skattemål hänför sig till samma beskattningsår.

4.9.2 MILJÖBROTT

Försäkringsgivarens ersättningskyldighet är vid varje brottmål begränsad till det belopp som anges i försäkringsbrevet/beviset.

Har åtal väckts mot någon för flera brott eller har åtal väckts mot flera för att ha tagit del i samma brott och handläggs åtalet i en rättegång utgör högsta ersättning ett försäkringsbelopp.

4.10 SJÄLVRISK

4.10.1 TVIST OCH SKATTEMÅL

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda ersättningsbara kostnaderna enligt punkt 1.6 och 2.6 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Självrisk är 20% av **prisbasbeloppet** samt 20% av över-skjutande kostnad, om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset. Endast en självrisk tillämpas om flera skattemål hänför sig till samma beskattningsår.

4.10.2 MILJÖBROTT

Självrisk är 20% av **prisbasbeloppet** vid varje skada om inte annat anges i försäkringsbrevet/beviset. Endast en självrisk tillämpas vid skada enligt 4.9.2 - andra stycket.

4.12 ÅTGÄRDER VID SKADA

4.12.1 OMBUD VID TVIST ELLER SKATTEMÅL

För att försäkringen ska gälla måste den försäkrade anlita ombud. Ombud ska anlitas innan talan väcks i domstol. Är tvist sådan att den enligt punkt 1.6.1 först ska prövas av annan instans, ska ombud anlitas senast när sådan tvist överklagas. Val av ombud utanför Norden får endast ske i samråd med försäkringsgivaren. Ombudet ska vara lämpligt med hänsyn till de krav som svensk lag eller det lands lag där processen drivs ställer på ett ombud och antingen vara

- ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot
- annan person som för den enskilda tvisten uppfyller kraven på lämplighet.

Ombudet, försäkringsgivaren och den försäkrade har rätt att begära prövning hos Svensk Försäkrings Nämnd för Rättsskyddsfrågor av ombudets lämplighet. Nämndens beslut är endast rådgivande. Vid tvist gällande skäligheten av ombudets arvode och övriga kostnader mellan ombud som är ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot samt försäkringsgivaren ska prövning ske hos Ombudskostnadsnämnden. Ombudet och försäkringsgivaren förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

Övriga ombud och försäkrad har rätt att begära prövning av skäligheten i arvode och övriga kostnader hos Svensk Försäkrings Nämnd för Rättsskyddsfrågor. Ombudet och försäkrad förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

4.12.2 OMBUD VID MILJÖBROTT

Den försäkrade ska i första hand hos rätten begära att offentlig försvarare förordnas om förutsättning härför finns. I annat fall ska den försäkrade anlita ombud som är lämpligt med hänsyn till bostadsort och ärendets natur och som godkänns av försäkringsgivaren. Om den försäkrade inte anlitar ombud gäller inte försäkringen.

4.13 ANMÄLAN OM SKADA

Den som gör gällande anspråk på försäkringsersättning eller annat försäkringsskydd måste anmäla detta till försäkringsgivaren, inom ett år från tidpunkten för tvistens eller skattemålets uppkomst eller efter det att den försäkrade delgivits misstanke om miljöbrott.

Den försäkrade är skyldig att utan dröjsmål lämna försäkringsgivaren handlingar och andra upplysningar som kan vara av betydelse för utredning av rättsskyddsersättning.

4.13.4 ORIKTIGA UPPGIFTER I SAMBAND MED SKADA

Om den försäkrade uppsåtligt eller av grov vårdslöshet oriktigt uppger, förtiger eller döljer något av betydelse för skadans bedömning är försäkringsgivaren gentemot försäkrad berättigad till skäligt avdrag från ersättning som annars skulle ha betalats eller till fullständig befrielse från sina åtaganden.

4.13.8 RÄNTEBESTÄMMELSER

Ersättning lämnas inte för räntekostnad som uppkommit på grund av den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som enligt detta villkor ankommer på honom.

4.13.9 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SKYLDIGHET ATT ANMÄLA SKADA MED MERA

Om den försäkrade inte iakttar sina skyldigheter enligt bestämmelserna i punkt 4.13 och om det kan ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag från den ersättning som annars skulle ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningskyldighet.

4.15 ERSÄTTNINGSGREGLER

Ersättning betalas till den försäkrades ombud för försäkrads egna ersättningsbara kostnader enligt punkt 1.6, 2.6 eller 3.6 när ärendet slutredovisats, i den mån försäkringsbeloppet inte tagits i anspråk av motpart genom verkställighet av dom eller liknande förfarande. Om försäkrad blir, eller riskerar att bli, ersättningskyldig för flera, har försäkringsgivaren rätt att fördela resterande del av försäkringsersättningen.

Ersättning a conto förutsätter särskild prövning. Försäkringsgivaren åtar sig a conto-utbetalning högst en gång var 3:e månad.

4.15.1 ERSÄTTNINGSKRAV

Ersättningskrav ska framställas till försäkringsgivaren, inom ett år från tidpunkten för tvistens eller skattemålets uppkomst eller efter det att den försäkrade delgivits misstanke om miljöbrott. Annars går rätten till ersättning eller försäkringsskydd förlorad.

Anmärkning

Försäkrad anses ha fått kännedom om sin fordran när ombud anlitas i tvist.

4.16 TIDPUNKT FÖR BETALNING AV ERSÄTTNING

4.16.1 BETALNING AV ERSÄTTNING

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade fullgjort vad som åligger honom enligt punkterna 4.12 och 4.13.

All ersättning betalas i svensk valuta.

4.16.2 DRÖJSMÅLSRÄNTA

Betalas ersättning senare än vad som anges i punkt 4.16.1 betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Ränta betalas dock inte om den är mindre än SEK 200. Försäkringsgivaren betalar dock inte den ränta som beror på den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i punkterna 4.12 och 4.13.

G Krisförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** och dennes arbetstagare i den försäkrade verksamheten (de försäkrade).

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller vid händelse enligt punkt 6 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för händelse som inträffar inom Norden.

6 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen omfattar kristerapi för försäkrad person som drabbas av akut psykisk kris, som inträffar i samband med tjänsten, orsakad av

- **rån**, hot eller **överfall**
- allvarligt **olycksfall**
- annan traumatisk händelse som **brand**, **explosion** eller naturkatastrof.

9 Försäkrad behandling och Högsta ersättning

9.1 FÖRSÄKRAD BEHANDLING

Försäkringen omfattar maximalt 10 behandlingar per skada och försäkrad. Behandlingen ska utföras i Sverige av legitimerad psykolog och påbörjas inom en tolvmånadersperiod från skadetillfället. Samtliga kostnader ska på förhand godkännas av Försäkringsgivaren.

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

Försäkringsgivarens ersättningsskyldighet är begränsad till SEK 20 000 per försäkrad och sammanlagt till SEK 400 000 per skadetillfälle.

10 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

13 Anmälan om skada mm

Den som gör gällande anspråk på försäkringsersättning eller annat försäkringsskydd måste anmäla detta inom ett år från tidpunkten då den psykiska krisen startade. Annars går rätten till ersättning eller försäkringsskydd förlorad.

13.2 SKYLDIGHET ATT LÄMNA UPPLYSNINGAR

Den försäkrade är skyldig att utan dröjsmål lämna försäkringsgivaren handlingar och andra upplysningar som kan vara av betydelse för utredning av skadan.

13.4 ORIKTIGA UPPGIFTER I SAMBAND MED SKADA

Om den försäkrade uppsåtligt eller av grov vårdslöshet oriktigt uppger, förtiger eller döljer något av betydelse för skadans bedömning är försäkringsgivaren gentemot försäkrad berättigad till skäligt avdrag från ersättning som annars skulle ha betalats eller till fullständig befrielse från sina åtaganden.

13.8 RÄNTEBESTÄMMELSER

Ersättning lämnas inte för räntekostnad som uppkommit på grund av den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som enligt detta villkor ankommer på honom.

13.9 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SKYLDIGHET ATT ANMÄLA SKADA MED MERA

Om den försäkrade inte iakttar sina skyldigheter enligt bestämmelserna i punkt 13 och om det kan ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningskyldighet.

15 Ersättningsregler

Försäkringsgivaren ersätter verifierade kostnader för kristerapi enligt punkt 6.

16 Tidpunkt för betalning av ersättning

16.1 BETALNING AV ERSÄTTNING

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade fullgjort vad som åligger honom enligt punkt 13.

16.2 DRÖJSMÅLSRÄNTA

Betalas ersättning senare än vad som anges i punkt 16.1 betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Ränta betalas dock inte om den är mindre än SEK 200. Försäkringsgivaren betalar dock inte den ränta som beror på den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i punkt 13.

H Kundolycksfallsförsäkring

Med tillämpning av E Ansvarsförsäkring i övrigt, gäller följande ändringar och tillägg.

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för kund eller annan besökare till den försäkrade verksamheten (den försäkrade).

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid som försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar på försäkringsställe som anges i försäkringsbrevet/beviset.

6 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för personskada som drabbar kund eller besökare genom **olycksfall** eller **överfall** under vistelse inom **försäkringstagarens** lokaler eller på av denne försäkrad fastighet, även om försäkringstagaren inte är skadeståndsskyldig.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Försäkringen gäller inte för skada som

- ersätts enligt kapitel E Ansvarsförsäkring
- ersätts genom Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA)
- de försäkrade tillfogar varandra
- uppstår då den försäkrade utan skälig anledning utsätter sig för risken att skadas
- uppstår i samband med att den försäkrade utför eller medverkar till gärning som enligt svensk lag är straffbelagd.

9 Försäkrad behandling och Högsta ersättning

Försäkringsgivarens ersättningsskyldighet är begränsad till högst SEK 400 000 vid varje skadetillfälle. Detta gäller även då flera personer skadas av samma orsak och vid samma tillfälle.

Högsta ersättning för varje skadad person är dock

- SEK 80 000 vid rehabilitering efter skada
- SEK 20 000 vid dödsfall på grund av olycksfall.

Försäkringsbeloppet ingår i det totala försäkringsbeloppet för allmänt ansvar enligt E Ansvarsförsäkring, punkt 9, och som anges i försäkringsbrevet/beviset.

10 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

13 Anmälan om skada mm

Skada ska anmälas till försäkringsgivaren så snart som möjligt, dock senast ett år från tidpunkten då olycksfallet inträffade. Annars går rätten till ersättning förlorad.

15 Ersättningsregler

60 Skada ersätts enligt skadeståndsrättsliga regler.

I Definitioner och förklaringar

INSTALLATION

Med installation avses system eller anordning med anslutna föremål, till exempel värmepanna, cirkulationspump, expansionskärl, värmväxlare, kyl- eller frysanläggning, antennanläggning, hiss, ledningssystem för kallvatten, varmvatten, värme, avlopp, ventilation, gas, elektricitet eller liknande. Med installation avses inte dräneringssystem.

Allmän information

GRUNDLÄGGANDE INFORMATION OCH KONTAKTUPPGIFTER

Svedea AB är registrerat som försäkringsförmedlare hos Finansinspektionen och förmedlar försäkringar på den svenska marknaden för International Insurance Company of Hannover SE:s räkning. Svedea har sin ansvarsförsäkring hos Markel International Insurance Company Ltd.

Försäkringsgivare är International Insurance Company of Hannover SE (Inter Hannover). Svedea får ersättning från Inter Hannover för de förmedlade försäkringarna och den baseras på den totala premievolymen i kombination med försäkringsaffärens tekniska resultat. Hannover Rück SE har ett kvalificerat innehav i Svedea AB.

Svedea AB är registrerat hos Bolagsverket och står under Finansinspektionens tillsyn. Detta kan kontrolleras hos respektive myndighet, se kontaktuppgifter nedan.

TILLÄMPADE LAGAR

På våra försäkringsavtal tillämpas svensk lag i fråga om marknadsföring (Marknadsföringslagen 2008:486), försäkringsavtalet (Försäkringsavtalslagen 2005:104) och distansköp (Distans och hemförsäljningslagen 2005:59) samt rättsförhållanden i övrigt, såvida inget annat framkommer av villkoren eller särskild överenskommelse.

VÅR BEHANDLING AV DINA PERSONUPPGIFTER

Svedea AB, och i förekommande fall Inter Hannover, använder personuppgifter i vår administration, skadereglering, marknads- och kundanalys, produktutveckling, marknadsföring och för statistiska ändamål. Vi behandlar uppgifterna i enlighet med Personuppgiftslagen (1998:204). Personuppgifterna kan komma att kompletteras med uppgifter ur offentliga register, främst statens person- och adressregister (SPAR) och kan komma att lämnas ut till samarbetspartners. I vissa fall är vi också enligt lag skyldiga att lämna ut uppgifter till bland andra Finansinspektionen och Skatteverket. Du har rätt att ansöka om att få veta vilka personuppgifter vi har om dig och begära rättelse av felaktiga uppgifter.

OM DU HAR KLAGOMÅL

Om du har generella klagomål mot Svedea AB gällande till exempel försäljning kan du vända dig till vår klagomålsansvarige, se Svedeas kontaktuppgifter nedan. Vid tvist kan du vända dig till Allmän domstol. Om du har klagomål gällande skadereglering hänvisar vi till besvärshänvisningen i skaderegleringsbeslutet. Du hittar också informationen på svedea.se.

VIKTIGA KONTAKTUPPGIFTER OCH ADRESSER

	International Insurance Company of Hannover SE, Sverige filial	Hannover Rück SE	Markel International Insurance Company Ltd
Org. nr:	HRB 211924 (Reg. i Tyskland)	HRB 6778	516404-6129
Adress:	Box 22085 104 22 Stockholm	Karl-Wiechert-Alee 50 30625 Hannover Tyskland	Sveavägen 9 111 57 Stockholm
	Svedea AB	Bolagsverket	Finansinspektionen
Adress:	Box 3489 103 69 Stockholm	851 81 Sundsvall	Box 7821 103 97 Stockholm
Telefon:	08-790 03 00	0771-670 670	08-787 80 00
Mejl:	info@svedea.se	bolagsverket@bolagsverket.se	finansinspektionen@fi.se
Hemsida:	svedea.se	bolagsverket.se	fi.se